

Bakalářský studijní program: **Ekonomika a management**

Studijní obor: **Marketing a management**

Podnikatelské aktivity cizinců v České republice

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor: **Tomáš ZEDNÍČEK**

Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Milan Palát, Ph.D.

Znojmo, 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma podnikatelské aktivity cizinců v České republice samostatně pod odborným vedením vedoucího bakalářské práce doc. Ing. Milana Paláta, Ph.D. a že veškeré použité zdroje jsem uvedl v seznamu použité literatury.

Ve Znojmě dne 30. 4. 2019

.....

Tomáš Zedníček

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval svému vedoucímu doc. Ing. Milana Paláta, Ph.D. za cenné rady a připomínky při zpracování bakalářské práce. Dále děkuji své rodině a přítelkyni za trpělivost, kterou museli mít při mých aktivitách spojených s vypracováním této práce.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor	Tomáš ZEDNÍČEK
Bakalářský studijní program	Ekonomika a management
Obor	Marketing a management
Název	Podnikatelské aktivity cizinců v České republice
Název (v angličtině)	Entrepreneurial activities of foreigners in the Czech Republic

Zásady pro vypracování:

Cíl práce: Cílem práce je zhodnocení podnikatelských aktivit migrantů v České republice z pohledu jednotlivých skupin cizinců dle země původu včetně dopadů na trhu práce a dalších socioekonomických souvislostí.

Postup práce:

1. Zpracování teoretických aspektů imigrace, trhu práce a podnikatelských aktivit.
2. Zpracování literární rešerše ohledně podnikatelských aktivit cizinců.
3. Provedení komparace podnikatelské aktivity jednotlivých skupin cizinců dle země původu.
4. Návrhy pro podporu podnikatelských aktivit migrantů v České republice.
5. Interpretace výsledků a formulování závěrů.

Metody: explanace, analýza, komparace, syntéza

Rozsah práce: 40 – 55 s.

Seznam odborné literatury:

1. ČERMÁKOVÁ, Dita et al. Podnikání cizinců v Česku: vliv struktury příležitostí. *Geografie*, 2011, (4): 440-461. ISSN 1212-0014.
2. DRBOHLAV, Dušan. *Nelegální ekonomické aktivity migrantů*. Praha: Karolinum, 2009, 312 s. ISBN 978-80-246-1552-3.
3. NILSSON, Staffan. *The contribution of migrant entrepreneurs to the EU economy*. Brusel: European Economic and Social Committee [online]. 2012. 11 s. Dostupný z: <https://eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-informationreports/opinions/contribution-migrant-entrepreneurs-economy>.
4. PALÁT, Milan. *Determinanty vzniku migrace a statistiky cizinců v Evropské unii*. 1. vyd. Key Publishing, 2014, 72 s. ISBN 978-80-7418-228-0.
5. PALÁT, Milan. Impacts of immigration on labour markets: A theoretical appraisal. In: *Heikkilä, E., ed. Immigrants and the labour markets: Experiences from abroad and Finland*. Turku: Migration Institute of Finland, 2017, s. 11-40. ISBN 978-952-7167-40-3.

Datum zadání bakalářské práce: duben 2018

Termín odevzdání bakalářské práce: duben 2019

Tomáš ZEDNÍČEK
student

doc. Ing. Milan PALÁT, Ph.D.
vedoucí bakalářské práce

Ing. Jitka VESELÁ, Ph.D.
garant studijního oboru

doc. Ing. Hana BŘEZINOVÁ, CSc.
rektorka SVŠE Znojmo

ABSTRAKT

Podnikání cizinců se stává čím dál významnější součástí vnitřní ekonomiky a to nejen v České republice, ale je to celosvětovým jevem. Ačkoliv nelze přesně změřit počty migrujících a zmapovat jejich aktivity, přesto je důležité poznávat jejich tendence a vytvářet vhodné prostředí pro integraci. Ideálním přitom není zaměřit se pouze na migranty, ale seznámit s tím také české občany. V mnoha ohledech jsou podmínky pro podnikání cizinců na českém území stejné, avšak získat oprávnění k podnikatelské činnosti je pro migranta ze třetích zemí podmíněno několika kritérii. Zákony jsou v tomto ohledu často velmi nepřehledně interpretovány. Obsahem tohoto textu není pouze vysvětlení migračních podnikatelských tendencí, ale také jsou v něm obsaženy navrhovaná řešení jak zjednodušit migrantovi orientaci v podmínkách i jiných aspektech spojených s jeho imigrací. Tato řešení jsou zaměřena na vytvoření lepšího prostředí a to nejen v rámci podnikání.

Klíčová slova: migrant 1, podnikání 2, cizinec 3, migrace 4, integrace 5

ABSTRACT

Foreigners' business is becoming more and more important part of internal economy. And not only in the Czech republic, but also worldwide. Though it is not possible to measure the amount of the migrating people and map their activities, it is still important to get to know their tendency and create suitable environment for integration. It is not ideal to focus on immigrants only but to unknowledge the Czech people also. In many cases are conditions for foreigners' businesses the same, but to get the permission for business is for third-country nationals influenced by many criteria. The laws in these cases are not easy to understand and often badly interpreted. The content of this text is not only about the explanation of the immigrations' business tendency, but there are some possible solutions how to orientation and understanding of such problems make easier. These solutions are focused on creation of the better environment and not only in the business.

Key words: migrant 1, business 2, foreigner 3, migration 4, integration 5

OBSAH

1	ÚVOD	9
2	CÍL PRÁCE A METODIKA	11
3	TEORETICKÁ ČÁST	12
3.1	ZÁKLADNÍ POJMY MIGRACE, JEJÍ ČLENĚNÍ A MOTIVACE MIGROVAT	12
3.2	MIGRAČNÍ TEORIE A JEJICH VÝZNAM	16
3.2.1	Ravensteinovy zákony	16
3.2.2	Push-pull teorie.....	16
3.2.3	Neoklasická teorie	18
3.2.4	Nová ekonomie pracovní migrace.....	18
3.2.5	Teorie duálního pracovního trhu	19
3.2.6	Teorie světového systému	19
3.2.7	Teorie sítí.....	19
3.2.8	Institucionální teorie	20
3.2.9	Teorie kumulativní příčinnosti	20
3.3	INTEGRACE MIGRANTŮ NA TRHU PRÁCE A JEJICH PODNIKATELSKÉ AKTIVITY	20
3.3.1	Podnikatelské aktivity cizinců a přístupy k jejich výzkumu	21
3.4	DOPADY MIGRACE NA TRH PRÁCE.....	25
3.4.1	Charakteristika trhu práce.....	25
3.4.2	Migrační dopady podle neoklasického modelu.....	26
3.4.3	Migrační dopady na duálním trhu práce.....	26
3.5	LITERÁRNÍ REŠERŠE	29
3.5.1	Strategie podnikajících migrantů.....	29
3.5.2	Průzkum se zaměřením na mediální pozornost pracujících a podnikajících cizinců 30	
4	PRAKTICKÁ ČÁSTI	31
4.1	PODNIKATELSKÉ PROSTŘEDÍ V ČESKU	31
4.2	CIZINCI V ČESKÉ REPUBLICE.....	33
4.3	STRUKTURA CIZINCŮ V ČR.....	34
4.4	PODNIKAJÍCÍ CIZINCI V ČESKÉ REPUBLICE	37
4.5	PODMÍNKY PRO POBYT A PODNIKÁNÍ CIZINCŮ V ČESKÉ REPUBLICE	44
4.5.1	Dlouhodobé pobyty	45
4.5.2	Trvalý pobyt	47
4.5.3	Státní občanství	49
4.5.4	Živnostenské oprávnění.....	51
4.6	INTEGRACE VYBRANÝCH MIGRANTSKÝCH SKUPIN A KOMPARACE JEJICH STRATEGIÍ ..	52

4.6.1	Integrace Slováků	52
4.6.2	Integrace Vietnamců.....	52
	Vietnamský maloobchod	54
4.6.3	Integrace Ukrajinců	54
4.6.4	Ruská integrace a podnikatelské aktivity	55
4.6.5	Komparace podnikatelských strategií vybraných menšin	56
4.7	NÁVRHY PRO PODPORU PODNIKATELSKÝCH AKTIVIT V ČR	57
5	ZÁVĚR	59
6	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	60
7	SEZNAM OBRÁZKŮ	65
8	SEZNAM GRAFŮ	66
9	SEZNAM TABULEK	67

1 ÚVOD

Migrace ovlivňuje společnost v tolika oblastech, že je nelze taxativně vyměřit. Společnost přitom mnohdy nemá ani základní informace o tom, co migrace obnáší. Považuji za důležité zvláště v této době, aby veřejnost byla s tímto seznámena. Existuje mnoho různých druhů migračních motivů, přičemž vysoký podíl na celkovém počtu migrantů, drží migranti, kteří byli přinuceni k emigraci (nedobrovolná migrace). Z historických poznatků vnikla spousta teorií o migraci, které popisují její specifika jako motivace, historii, trendy, strukturu a důsledky. Pro korektní uchopení tématu je vhodné alespoň základní specifika znát. Pro jejich osvojení je vhodných několik zdrojů. Jedním z prvních materiálů, zabývajícím se touto problematikou je článek Massey et al. (1993), ve kterém však schází syntéza informací, proto je vhodnější volbou novější článek Massey (2002) nebo knížka Paláta (2014).

Tzv. „uprchlíci“ jsou soudobým velmi diskutovaným tématem a lidé často zaujímají jednostranné postoje k pohledu na důsledky těchto migračních toků. Zásadní přitom jsou etnické, společenské, náboženské a jiné rozdíly, které vyvolávají v lidech strach ze změny.

Problémem je také neznalost reálných důsledků na ekonomiku, trh práce a rozmanitost na straně nabídky služeb a produktů, jež migranti díky těmto rozdílům do zemí přinášejí. Příkladem může být pro Českou republiku typická a relativně asimilovaná populace vietnamských migrantů, kteří jsou zde již po dobu několika generací a mnozí z nich již mají české občanství. Tito přistěhovalci si mnohdy vybírají jako způsob obživy podnikání, což je částečně kvůli zákonům české republiky, jež jsou postaveny tak, že je pro migranty z třetích zemí jednodušší získat živnostenské oprávnění než pracovní povolení. Podnikající Vietnamci zásadně ovlivnili strukturu gastronomie i prodeje smíšeného zboží (elektronika, potraviny, oděvy,..), přičemž často nezaměstnávají pouze sebe, ale také členy rodiny, ostatní přistěhovalce nebo dokonce české občany. (Páralová, 2011). Nejedná se však pouze o Vietnamce, ale celou řadu méně či více zastoupených menšin. Pro každou z menšin jsou typické behaviorální vzorce, jejich aspekty popisují někteří autoři, o Vietnamcích píše např. Brouček (2005), Horáček (2018) nebo Páralová (2011), o Ukrajincích pojednává se své disertační práci Nekorjak (2009). Podnikání, je tedy velmi běžným, dalo by se říci i častějším způsobem obživy, což ale nelze jednoznačně určit vzhledem k neznámému (odhadovanému) počtu nelegálně pracujících cizinců na našem území. O podnikání cizinců a mnoha jeho aspektech píše Čermáková (2011) o zaměstnávání migrantů pak např. Pořízková (2008)

Jak už jsem zmínil, dopadů migrace na společnost je mnoho. Zaměřuji se však převážně na ty, co ovlivňují ekonomiku a strukturu pracovního trhu. O těch, ovlivňujících ekonomiku píše mnoho autorů např. Uherek (2016) nebo Páralová (2011), o důsledcích na pracovní trh píše Palát (2014).

Je nemožné s přesností určit počet cizinců pobývajících na českém území, protože migranti zde často pobývají nelegálně. Jedním z faktorů, proč cizinci nedodržují přistěhovalecké zákony, je, že pro ně není jednoduché zorientovat se v legislativě české republiky. Pokud přece jen dokáží pochopit složité zákony, pak musí ještě zohlednit, že je pro ně jejich dodržování dražší a náročnější než nelegální forma. (Palát, 2004) Otázkou je, zda v takovém případě není složitost legislativy kontraproduktivní s ohledem na nelegální činnosti, kterých se pak neznalí či netolerantní migranti dopouštějí. Neexistující data jsou tedy překážkou k identifikaci počtu migrantů, což snižuje přesnost jakéhokoliv výzkumů. Nemyslím si, že by to mělo odrazovat od zkoumání migrace, jelikož pro nás jsou zásadní aspekty i migrace ochuzené o tyto data.

2 CÍL PRÁCE A METODIKA

Cílem práce je zhodnocení podnikatelských aktivit migrantů v České republice z pohledu jednotlivých skupin cizinců dle země původu včetně dopadů na trhu práce a dalších socioekonomických souvislostí.

Je naplánován následující postup práce: Nejprve budou explanačně zpracovány teoretické aspekty migrace a integrace, následně charakterizován trh práce, vysvětleny pozitivní i negativní dopady migrace na trhy práce a zhodnoceny přístupy k výzkumům podnikatelských aktivit. Následujícím bodem plánu je vytvoření literární rešerše, která bude obsahovat odborné práce a publikace na téma podnikatelských aktivit.

Na základě syntézy poznatků o podnikatelském prostředí budou formulovány návrhy pro podporu podnikatelských aktivit migrantů v České republice.

V praktické části bude provedena analýza získaných dat o legální migraci z ČSÚ a MPSV. Syntetizovány budou také informace o podmínkách pro získání pobytu za různými účely a následnou komparací vyhodnotíme ty nejjednodušší a nejčastěji využívané.

3 TEORETICKÁ ČÁST

Podnikání nebo zaměstnání je relevantním předpokladem ekonomicky a sociálně soběstačného života cizinců v České republice, což zahrnuje jejich asimilace do prostředí české společnosti. Tyto aktivity se odráží nejen v podobě pravidelných příjmů, ale vytváří možnosti pro socializaci cizince s občany České republiky i ostatními cizinci. Interakce vedou např. k zdokonalování jazyka, osvojení tradic nebo získávání informací o zdejším způsobu života. (Podnikání, 2015)

Cizinci v ČR mohou podnikat jako buď jako fyzická osoba (živnostník), nebo prostřednictvím právnických osob, jako jsou např. obchodní společnosti. Cizinci nejčastěji využívají právní formu společnosti s ručením omezeným, přičemž jejich počty stále narůstají. (Urbánek, 2012)

3.1 Základní pojmy migrace, její členění a motivace migrovat

Palát (2014) poukazuje na to, že potíž s terminologií ohledně migrace a migrantů je, že slova jsou obvykle převzata ze zdrojů poskytovaných Spojenými státy, tyto jsou pak používána v odborné literatuře, přičemž Česká legislativa tyto slova vůbec nezná, ku příkladu přímo migrant je pro české právo neznámým termínem, který je zde označován za cizince. Palát přitom upozorňuje, že toto slovo pak může, až příliš zdůrazňovat cizost a rozdílnost.

Podle ministerstva vnitra se migrace chápe, jako „přesun jednotlivců i skupin v prostoru, který je spolu s porodností a úmrtností klíčovým prvkem v procesu populačního vývoje a výrazně ovlivňuje společenské a kulturní změny obyvatel na všech úrovních. S ekonomickým rozvojem se intenzita migrace neustále zvyšuje. Migrace může být krátkodobá, dlouhodobá, trvalá i opakovaná (cirkulární);“ (Slovníček pojmů, 2018)

Rolný a Lacina (citováno podle Palát, 2014) zdůrazňují, že je rozdíl mezi pojmem mobilita a migrace. Přičemž při mobilitě jde o jakýkoliv pohyb osob nehleděna na dobu, periodicitu, vzdálenost, směr nebo účel. Zatímco migraci chápou převážně jako pohyb, který zahrnuje především změnu trvalého bydliště. Palát (2014) k tomuto dodává, že je třeba rozlišovat tyto formy prostorového pohybu a upozorňuje, že za migraci nelze považovat dočasné změny bydliště, jako dojížděku, vyjížděku nebo cestování. Stejný Názor zastávají (Uherek a kol., 2016).

V dnešní době migrace zasahuje snad všechny společenské prvky, avšak přemísťování není pouze trendem moderní doby, je to zcela přirozený jev starý jako život samotný. Lidstvo postupně kolonizovalo oblasti, díky čemuž je dnes skoro na celém povrchu planety. (Uherek, a kol. 2016) Příkladem intenzivního ovlivnění struktury států je například USA, kde se v důsledku migrace v průběhu 2. poloviny 60 let objevil projekt zvaný „multikulturalismus“, jenž měl za cíl politické uznání různých minorit žijících ve Spojených státech. Tento trend zapříčinil ústup práv občanských oproti právům kolektivním. (Hirtl, 2005) Po dobu celého středověku i novověku je možno sledovat mnoho migrací, jejichž motivací byla především ekonomická prosperita, ale důsledky zapříčinili i změnu etnického a náboženského obyvatelstva. (Uherek a kol., 2016) S dnešní migrací je spojeno spousta negativních postojů, viz. migrační krize“, ale to je spojené převážně se soudobou situací v Evropě. (Klaus, Weigl, 2017) Krize ani zdaleka nemá pouze jednostranné dopady.

Migraci lze rozčlenit podle různých kritérií. **Dle lokalizace** lze migraci rozdělit na vnitřní a mezinárodní. Vnitřní zastává migraci v rámci státu, zatímco mezinárodní mezi státy. (MATOUŠEK, 2003) Pro Českou republiku je zásadní rozdělit ji také na migraci mezi zeměmi EU a mimo schengenský prostor.

„**Dle časového horizontu**, ve kterém migrace nastává, lze rozlišovat migraci krátkodobou, dlouhodobou, přechodnou, příp. kyvadlovou. Krátkodobá migrace má trvání do jednoho roku, dlouhodobá migrace je charakterizována delším časovým obdobím (více než rok), po které migrant pobývá na území daného státu. K přechodné migraci dochází pouze na určitou časově omezenou dobu a migrant dále zemi opouští a často směřuje do jiné země. V tomto typu migrace může být zahrnuta zpětná migrace, tranzitní migrace, dojížděná a sezónní migrace. Kyvadlová migrace je poté typická opakovaným pohybem migranta do cílové země a po určité době zase zpět do země svého původu. Zejména dlouhodobá migrace představuje jednu z podmínek trvalého ekonomického a sociálního rozvoje rozvinutých zemí.“ Migraci nelze chápat jako jakýkoliv pohyb po území. Migrací například nejsou krátkodobé návštěvy, pravidelné dojíždění za prací, ačkoliv přeshraniční dojížděná za prací je migrací velmi podobná.“ (PALÁT, 2014)

Kritérium příčiny vysvětlují např. v Demuth (2000) Henig (2007) nebo Palát (2014)

1. Dobrovolná - Jedná se o akt vědomé, dobrovolné volby a zpravidla sem spadá pracovní migrace, migrace z důvodů sjednocení rodin, migrace za účelem studia apod. Palát (2014) uvádí, že dobrovolnou migraci lze dále rozčlenit na pracovní, řetězovou, neimigrační a inovační. Pracovní reprezentuje motivaci za lepším zaměstnáním, nebo podnikáním tzn. vyšší mzda, benefity, nové pracovní zkušenosti, budování kariéry, lepší podnikatelské prostředí. Řetězová imigrace zahrnuje spojování rodin, kdy se část rodiny přistěhuje k příbuznému či skupině příbuzných, kteří již v zahraničí pobývají. Za neimigrační migraci lze označit dočasný přesun osob (např. studium, výzkum). Inovační migrace je chápána jako zlepšení životních podmínek. Tyto typologie se mohou různě prolínat.
2. Nedobrovolná - Tento druh migrace je důsledkem nedobrovolného rozhodnutí přestěhování se. Jedná se o příklady, kdy migrantům bránili důvody politické, náboženské, environmentální apod. v pobývání na jejich původním území. Nedobrovolnou migraci lze rozlišovat dle intenzity tlaku a to na 1) Vnucenou migraci, která vyjadřuje nerovnost mocenských vztahů, díky čemuž má jedna strana moc vytlačit stranu druhou ze státu. Nejznámějším příkladem vnucené migrace jsou války, ale může jít o důsledek inženýrství (např. vnucené přesuny obyvatelstva v Čínské lidové demokratické republice při stavbě přehrady). 2) Vynucená migrace pak je například důsledkem nepříznivých environmentálních podmínek, jako je sucho, povodně, epidemie, půdní eroze.

Řada přistěhovaleckých aktivit probíhá nelegálně, proto je třeba migraci rozdělit také na **legální a nelegální**. Legální migrace zahrnuje migranty, kteří splňují všechny zákonem stanovené podmínky pobytu dané země. Migrací nelegální pak znamená, že některá z těchto podmínek není dodržena. Migrant buď tyto přistěhovalecká pravidla porušit hned příjezdem do země, nebo začala být porušována, až po uplynutí doby spojené s povolením k legálnímu pobytu. Systém je složitě nastaven, což nelegální migraci podporuje. Migranti se často k nelegálním pobytům odhodlávají, protože je to pro ně levnější, ale také kvůli špatné orientaci v zákonech (migranti si nemusí být vědomi, že jsou tu nelegálně). (např. Palát, 2014, Bratsberg, 1995)

Palát (2014) považuje za důležité rozdělit migraci na **finanční a nefinanční**. Přičemž finanční migrace zahrnuje proces komparace přínosů a nákladů spojených s možnou migrací. V případě, že přínosy převyšují náklady, je rozhodovatel pozitivně motivován k migraci. Zatímco nefinanční motivy berou v potaz celou řadu podmínek pro žití v cílové zemi. Jde např. o kvalitu života, životní úroveň, zdravotnictví, důchodový systém, vzdělávací systém, geografii, strukturu obyvatelstva, rodinné vazby atd.

Drbohlav (2001) uvádí tyto motivační faktory:

1. Lidské potřeby
 - a. potřeba shromážďovat majetek,
 - b. potřeba utvářet přátelství,
 - c. potřeba vyhledávat pomoc, ochranu a spříznění,
 - d. potřeba nabývat novým znalostem. (Murray, 1993)
2. Hodnotové orientace – Jak se populace stávají bohatšími a vzdělanějšími, pozornost se odkládá od potřeb spojených s přežitím, bezpečností a solidaritou. Namísto toho je větší váha spojena s individuální seberealizací, uznání, demokracií, expresivní práce a vzdělávacích hodnot. (Batoool a Morgan, 2017)
3. Přirozená atraktivita prostředí – např. v horách, u moře, jezera, atd.
4. Sociální motivace – migranti si vybírají lokalitu podle zákonů a společenských podmínek.

3.2 Migrační teorie a jejich význam

3.2.1 Ravensteinovy zákony

Tyto migrační tendence jsou pojmenovány po jejich objeviteli Ernsta Georga Ravensteina, který byl jedním z prvních pionýrů zabývajících se migračními procesy a jejich strukturou. Ravenstein ve svých dílech z roku 1885 a 1889 definuje elementární zákony migrace:

1. „Každý migrační tok vytváří zpětnou vazbu.
2. Většina migrantů se přesune na krátkou vzdálenost.
3. Migranti, kteří migrují na delší vzdálenosti, mají sklon vybírat si jako destinaci velká města.
4. Venkovské obyvatelstvo migruje více než obyvatelé velkých měst.
5. Rodiny jsou méně aktivní v mezinárodní migraci než mladí a dospělí jedinci.
6. Většinu migrantů tvoří dospělé osoby.
7. Velká města rostou především v důsledku migrace spíše než díky přirozenému přírůstku.“ (citováno podle Palát 2014)

Palát (2014) v podstatě potvrzuje tyto pravidla, avšak uvádí, že ačkoliv jsou tato pravidla velmi podobná současné situaci, lze nalézt tendence v růstu objemů migrace rodin. Také upozorňuje, že vzdálenosti uvažované Ravensteinem jako daleké se vzhledem k rozvoji technické úrovně dopravních a komunikačních prostředků a jejich ceny výrazně snižují.

3.2.2 Push-pull teorie

„Zatímco Ravenstein sleduje logiku migračních toků a důvod migrace chápe jako daný, push-pull konceptualizace se ptá především na důvody migrace, které za stabilní nepovažuje.“ (UHEREK a kol., 2016). Kořeny této metody zapustil Boque a jeho příspěvek na International Population Conference v New Yorku. V článku upozorňuje na to, že migrace je podmíněna tzv. „push“ a „pull“ faktory, které buď odpuzují („push“) občany ze země původu, nebo přitahují („pull“) potenciální migranty do země cizí. Tyto faktory lze rozdělit do kategorií ekonomické, kulturní, environmentální (Uherek a kol. 2016)

Push faktory uváděné Leem (parafrázováno podle Paláta, 2014) jsou:

- nedostatek pracovního uplatnění
- málo příležitostí k rozvoji apod.,
- nedostatečné zdravotnictví
- ztráta majetku
- diskriminační důvody
- environmentální prostředí
- nevhodné podmínky pro bydlení
- válečný stav
- environmentální katastrofy
- pouštní rozpínání
- hladomor
- sucho
- potlačování svobody
- pronásledování
- vyhrožování
- zastrasování

Jak podotýká Palát (2014), k migraci nestačí pouze zmiňované odpuzující push faktory, ale důležitou roli hrají i přitahující pull faktory. Tyto faktory vymezují motivy, které lákají cizince k přemístění se do různých zemí. Při výběru přitom „vyhrává“ země, která má nejintenzivnější pull faktory působící na danou osobu. Palát vymezuje tyto „pull faktory:

- pracovní prostředí
- přijatelnější životní podmínky
- svoboda
- lepší zdravotnictví
- možnosti vzdělání
- průmysl
- environmentální prostředí
- bezpečí
- rodinné vazby

Je možné sledovat určitý antagonismus mezi pull a push faktory.

Tyto faktory však nejsou jediné, co ovlivňuje rozhodovací proces migrace. Další, co bere rozhodovatel v potaz, jsou překážky, jimž by byl vystaven v případě rozhodnutí migrovat. Jde zejména o vzdálenost vybrané země, znalost jazyka cílové země, vízová povinnost, náklady s tím související, opuštění rodiny aj. (Uherek a kol., 2016, Palát, 2014)

3.2.3 Neoklasická teorie

Neoklasická teorie migrace vychází z toho, že země mají nerovnoměrně rozděleny hodnoty zaměstnanosti a kapitálu. To ovlivňuje toky migrací a kapitálu, přičemž platí, že vyspělejší země mají vyšší (přebytkovou) hodnotu v kapitálu, ale nedostatek pracovní síly. Logicky z toho plyne, že z vyspělejších zemí putuje kapitál do těch méně vyspělých a opačným směrem potom putují migranti za pracovními příležitostmi. Neoklasická ekonomie přitom rozlišuje mezi makroekonomickým (v případě migrace celostátním) a mikroekonomickým (jednotlivým) pohledem na problematiku. (Palát, 2014, Uherek a kol., 2016)

Teorie v makroekonomickém pohledu bere v potaz pouze dopad na pracovní a kapitálový trh států mezi sebou. Premisou je, že mzdy reagují velmi rychle na změnu poptávky na pracovním trhu. Jestliže vzroste zájem o pracovní místa, začnou klesat reálné mzdy a naopak, což implikuje, že východiskem teorie je vyrovnání rozdílů v obou oblastech a tím zastavení migrace. (Millington, 1994)

Při pohledu mikroekonomickém se uvažuje racionální chování jedinců. Osoba v rozhodovacím procesu bere v potaz náklady a přínosy spojené s možnou migrací. Zda odcestuje, potom závisí na rozdílu v těchto hodnot. (Millington, 1994)

3.2.4 Nová ekonomie pracovní migrace

Stark poukazuje na (parafrázováno podle Paláta, 2014) rozhodovací proces o migraci v nové ekonomii pracovní migrace nevzniká individuálně a odděleně, ale ve spolupráci celku (většinou rodiny), kterému nejde pouze o maximalizaci zisku, ale také o minimalizaci rizik a regulací. Palát (2014) dává za příklad rodinu, která vyše (remituje) člena rodiny do cílové destinace, který jí pak posílá pravidelně příspěvky na domácnost. Rodina díky tomu zvýší svoje postavení v zemi původu a diverzifikuje riziko.

3.2.5 Teorie duálního pracovního trhu

Na rozdíl od teorií, které uvádím výše, se tato teorie zaměřuje na poptávku po práci v cílových zemích. Znamená to, že mnohem větší vliv než nerovnosti mezd hraje nedostatek pracovních míst v určitých sektorech v zemi přijímací. Za fakt jsou zde uvažovány demotivační faktory pro občany přijímací země, které jsou spojené s prací na nižší pozici (nízký společenský status nebo nedostatečný kariérní postup). Cílové země se potom snaží zaplnit tyto pozice pracovníky z cizích zemí. (Massey et al., 1993, parafrázováno podle Paláta, 2014)

3.2.6 Teorie světového systému

Zde se jedná o migraci, která má příčinu ve změnách historického uspořádání struktury tržních vztahů. Jde převážně o nerovnosti mezi rozvinutými oblastmi a zaostalými periferiemi. Tyto vztahy se potom vyrovnávají částečným tokem kapitálu do periferií a z nich přichází levná pracovní síla do jádrových oblastí. V Mezinárodním měřítku tato migrace probíhá zejména v rámci bývalých koloniálních oblastí, kde jsou silné kulturní, jazykové, investiční, dopravní a komunikační vazby. (Palát, 2014)

3.2.7 Teorie sítí

V této teorii jsou rozhodující sociální vazby s lidmi, kteří již migrovali v minulosti. Díky již adaptovanému imigrantovi je snadnější integrace pro ostatní jemu sociálně blízké přistěhovalce. Migranti si tím vytvářejí „sítě“, které jsou ku prospěchu nejen jim vzájemně, ale jsou výhodné i pro cílovou destinaci, jelikož jí odpadá část práce spojená s asimilací migranta. Individuální akt migrace tedy rozvíjí a usnadňuje další migraci. (Uherek a kol. 2016, Palát 2014)

Palát (2014) uvádí, že k teorii sítí dnes neodmyslitelně přibývá **teorie transnacionálního prostoru**, jenž zahrnuje pokrok v informačních, komunikačních a dopravních technologiích, které umožňují mnohem snadnější, rychlejší a levnější vytváření sítí popsaných výše.

3.2.8 Institucionální teorie

Institucionální teorie se zabývá, jak je zřejmé již z názvu institucemi (formálními i neformálními, legálními i nelegálními), které se zabírají migrací. S nárůstem migrace začíná docházet státům čím dál více, že je třeba ji nějakými způsoby regulovat, proto vznikají různé organizace, jejichž účelem je dozírání na migraci. Nejsou to však pouze legální organizace, ale jde například i o nelegální převážení migrantů apod. (Palát, 2014)

3.2.9 Teorie kumulativní příčinnosti

Premisou této teorie je, že každý proces vyvolává změnu, přičemž tato změna dále ovlivní nadcházející situace. V tomto případě migrace ovlivňuje další průběh migračních toků, popřípadě aspekty s ní spojenými. Máme přitom možnost zařadit sem některé z již zmíněných teorií, které přímo tyto změny vytvářejí, jako teorie sítě nebo teorii duálního trhu. (Palát, 2014)

3.3 Integrace migrantů na trhu práce a jejich podnikatelské aktivity

Pro jednodušší uchopení tématu je třeba ujasnit si základní terminologii spojenou s problematikou daného tématu, jako jsou definice integrací, charakteristika trhu práce a další pojmy.

V knize od Paláta (2014) je definována integrace jako začlenění minorit do majoritní společnosti. Jde zejména o jazyk (pomocí jazykových kurzů), demokracii, právní řád, ekonomická, společenská nebo kulturní pravidla a zvyky, přičemž si zachovávají svoji část národní identity. V České republice k tomu slouží Státní integrační program (SIP) pro azylanty, který umožňuje čerpat dotace pro nájemníky, ubytovávající azylanty. Dále jsou pak součástí programu právě zmiňované jazykové kurzy. Palát předkládá, že však v České republice neexistuje komplexní plán integrace cizinců.

Ačkoliv můžeme v historii sledovat celou řadu migračních událostí, tak nelze tyto historická data aplikovat na současné nebo nastávající migrační vlny, protože každá vlna je specifická a použití předešlých poznatků nemusí věcně souviset s danou migrací. Z toho důvodů mohou být vytvořené teorie o integraci cizinců nepřesné. (Uherek a kol., 2016) Přesto je dobré je znát a alespoň částečně z nich vycházet. Pro tuto práci není zásadní obsáhnout všechny teorie integrace, ale hlavně vysledovat dopady na Českou republiku a to hlavně po roce 1989. V

důsledku regulované imigrační politiky komunistů byl český národ nepřipraven a neochoten přijímat nové socio-kulturně odlišné obyvatelstvo. (Uherek a kol., 2016) Některé problémy spojené s integrací po roce 1989 zahrnují v kapitole „3.4 literární rešerše“.

3.3.1 Podnikatelské aktivity cizinců a přístupy k jejich výzkumu

Jak už uváděl Palát, jehož poznatky jsem uváděl v kapitolách výše, zákony, spojené se zaměstnáváním a podnikáním cizinců v České republice jsou poněkud složité a drahé, což vede migranty k volbě cesty šedou ekonomikou, kde nejsou chráněni českým pracovním právem. Na toto poukazují i jiní autoři. (např. Bitrich a Paleček, 2007, Brouček, 2005) Možná i proto je Česká republika v poměru s některými evropskými zeměmi méně vyhledávanou destinací migrantů, ale i přesto je trend přistěhovaleckých aktivit růstový. Významným milníkem podnikání celkově v České republice je rok 1989, do té doby zde existovali jen vzácné výjimky podnikání. (Pořízková, 2008) Toto období bylo však zásadní nejen pro české občany, ale i pro možnosti přistěhování se na české území. Tuto možnost často využívali např. Ukrajinci, Slováci, Vietnamci, Rusové, Němci, ale i další. (Cizinci v ČR, 2018).

Čermáková (2011) poukazuje na to, že k výzkumu podnikání migrantů existují různé teoreticko-metodologické přístupy (kulturní, strukturální, individuální a jiné).

Kulturní přístup

Fiedlerová (2011) sděluje, že tento přístup byl prvním z obecně přijímaných přístupů. Vrcholil v 70. a 80. letech 20. století v USA, jelikož byl vyvrácen názor, že existuje pouze jedna kultura a začal se prosazovat pravý opak. Analyzoval japonskou, čínskou a afroamerickou ekonomickou přizpůsobivost v cizí zemi a zkoumal důvody úspěchu nebo neúspěchu těchto etnických skupin.

Výchozím předpokladem zde jsou kulturní zdroje určité podnikatelské etnické skupiny. Nejde tedy o samostatné schopnosti a kapitál, jelikož ty jsou zde vynakládány celou skupinou, přičemž úspěšní nebývají všechny skupiny, ale pouze ty se schopnostmi jako jsou riskování v podnikání, pracovitost a neočekávání okamžitých návratů investic. V tomto přístupu jsou zahrnuty některé teorie (např. diskriminační teorie, Sociologická teorie, teorie zprostředkujících menšin, etnická ekonomika, etnická ekonomická enkláva a další). (Fiedlerová, 2011)

Light a Gold (2000) vysvětlují **diskriminační teorii**, kde se předpokládá diskriminace určité etnické skupiny v hlavním proudu ekonomiky, která se pak snaží prosadit v proudech vedlejších. Upozorňují však, že k tomu jsou potřeba určité schopnosti podnikajících migrantů. Diskriminační vztahy jsou zjišťovány prostřednictvím analýz závislosti vývoje intenzity podnikání, nezaměstnanosti, vývoje mezd a ostatních charakteristik ekonomiky.

„V rámci diskriminační teorie se rozlišují dva typy diskriminace: 1) diskriminace na základě nedostatečných zdrojů celé etnické skupiny a 2) diskriminace existující na pracovním trhu pro určitou etnickou skupinu.“ (Čermáková, 2011)

Sociologické teorie popisují přístupy začlenění skupin etnických migrantů do společnosti a to jak z pohledu hostitelské země, tak ze strany imigračních skupin. Tyto teorie nejsou přesným zachycením integračních dopadů, avšak popisují některé z podstatných modelů interakce imigrantů v cílové zemi. Nedostatkem této teorie jsou nejasné definice pojmů, neberou v potaz proměny v čase nebo nemožnost aplikace na jiné státy než USA. (Čermáková, 2011)

Dalším podstatným modelem kulturního přístupu je **teorie zprostředkujících menšin**. Tomuto modelu se věnuje autorka Bonacich (1973), která rozděluje podnikající migranty na: 1) bohatou elitu, 2) chudé migranty a 3) prostřední třídu. Popisuje přitom konflikty mezi těmito skupinami. Prostřední třída zajišťuje vztahy mezi dalšími dvěma skupinami, přičemž se většinou jedná o dočasné migranty, kteří hledají rychlý zisk v jejich podnikatelských aktivitách.

Čermáková (2011) zpochybňuje tento model kvůli kritice marxistického přístupu, jenž klade důraz na konflikty tříd.

Velmi používaným přístupem je **etnická ekonomika**, Light a Gold (2000) popisují etnickou ekonomiku, jako podnikání etnických skupin nebo rodin, jejichž zaměstnanci jsou většinou pouze další migranti. Řadí sem tedy všichni etničtí podnikající, pracující a rodinní příslušníci. Čermáková (2011) zde kritizuje obecnost a ignoraci ženské role v podnikání, jelikož muž je zde staven na první místo.

Na teorii duálního trhu práce je postaven model **etnické ekonomické enklávy**, který poukazuje na migranty mající lepší potenciál uplatnění než pouze na sekundárním trhu. Hlavním rozdílem mezi etnickou ekonomikou a tímto modelem je, že pro zařazení migrantů do ekonomické enklávy je řada podmínek jako prostorová koncentrace jednoho dominantního etnika, existence velké podnikatelské zaměstnanecké základny, ekonomickou integraci (horizontální i vertikální) a specifická vzhled lokality. (Portes, 1987, parafrázováno podle Čermákové, 2011)

V **etnicky kontrolované ekonomice** nejde o podnikatele ale o zaměstnance, proto nepotřebuje etnickou ekonomiku. Není vázána pouze na etnickou skupinu. (Light a Gold, 2000)

Strukturální přístup

Fiedlerová (2011) strukturální přístup se snaží o komplexnější výzkum podnikání migrantů a etnických minorit. Tento přístup je založený na upřednostňování struktur před individualitou různých aktérů, objevil se začátkem 90. let v oblasti podnikání migrantů minulého století. Existují dva typy strukturálního přístupu, model interaktivního přístupu a druhý je navazujícím smíšeným zakořeněním.

Interaktivní model patří ve výzkumech k nejpoužívanějšímu konceptu podnikání migrantů v České republice. Lze jej využít především pro svoji potřebu a to vysvětlit kauzální vztahy mezi různými faktory, které vstupují do okolností podnikání. Interaktivní model vysvětluje vznik prvního stupně systému organizace práce migrantů neboli klientského systému. Za první stupeň klientského systému se považuje výsledek interakce poptávky podniků po levné, pružné a málo vzdělané pracovní síle a také externalizaci nákladů spojenými s personální činností v organizaci. Na straně nabídky je zájem migrantů ze třetích zemí o zaměstnání v Česku, což je stupněm druhým. Přejít mezi strukturálním a individuálním přístupem představuje teorie (Čermáková, 2011)

Důležité strukturální faktory jsou podmínky na trhu a přístup k podnikání migrantů i politiky státu. Trh práce se velmi málo liší pro etnické minority a majoritu. Migrantům se na trhu nabízí možnost uplatnění i na tzv. trhu etnickém, zde existuje poptávka po etnickém a kulturním zboží a službách. Dnes jsou migranti, kteří začínají podnikat v oborech vyžadujících vyšší vzdělání a také dost odlišnou strukturu sociálních sítí než je tomu v jistých tradičních oborech uplatnění migrantů. Jedná se především o oblast „IT“ technologií, financí, pojišťovnictví, medií či turismu. (Čermáková, 2011)

Model smíšeného zakořenění tvoří přechod mezi strukturálním a individuálním přístupem. Je zde zachována interakce nabídky a poptávky a zároveň klade důraz na rozvoj struktury příležitostí o institucionální rámce daných států. (Kloosterman a kol. 1999, parafrázování podle Čermákové, 2011) Podmínkou ideálního začlenění etnik není pouze interakce s ostatními migranty, ale musí také zakořenit v socioekonomickém a politickém prostředí určitého území, kde chce nebo již podniká. Tato teorie však opět neklade důraz na proměnlivost v čase. (Čermáková, 2011)

Individuální přístup

Čermáková (2011) také popisuje teoretický přístup k výzkumu podnikání migrantů, který se postupem času posunul od výzkumu skupin k jednotlivci, z makro a mezoúrovně sestoupil na mikroúroveň. Tento individuální přístup označovaný také jako biografický pohlíží na podnikajícího migranta jako na aktivního činitele, který sám jedná a rozhoduje o realizaci a typu podnikání.

Taktéž je podnikání migrantů vysvětleno jako dynamický proces, který je závislý na individuálním činiteli. Rozdíl od předchozích přístupů je, že migrant neakceptuje nějak limitované možnosti, ale překračuje je a také inovuje. Další důležité posunutí tohoto přístupu spočívá v odklonu od studia skupin cizinců ke sledování různých témat. Ve výzkumech v dnešní době více převažuje typologie dle již vybraných charakteristik. Dále ku příkladu také pracuje s kulturními zdroji a strukturou příležitostí. Tento individuální přístup neznamená zcela opomíjet předchozí přístupy, jelikož je vhodné synteticky uvažovat o těchto metodách. Metodologicky zde převažuje kvalitativní přístup a hlavně biografický výzkum. Nejčastějším nástrojem je narativní rozhovor a také analýzy sociálních sítí. Sledovanými proměnnými jsou i zdroje migrantů a to především sociální sítě, kapitál, dále také demografické charakteristiky a to především genderová dimenze a životní zkušenosti, které jsou již označovány jako biografické zdroje. Nevýhodou individuálního přístupu se zdají být právě koncentrace výzkumu na úrovni individuálních činitelů, čímž není možné zachytit složitost širších souvislostí, které stojí za těmito zkoumanými jevy. (Fiedlerová, 2011)

3.4 Dopady migrace na trh práce

3.4.1 Charakteristika trhu práce

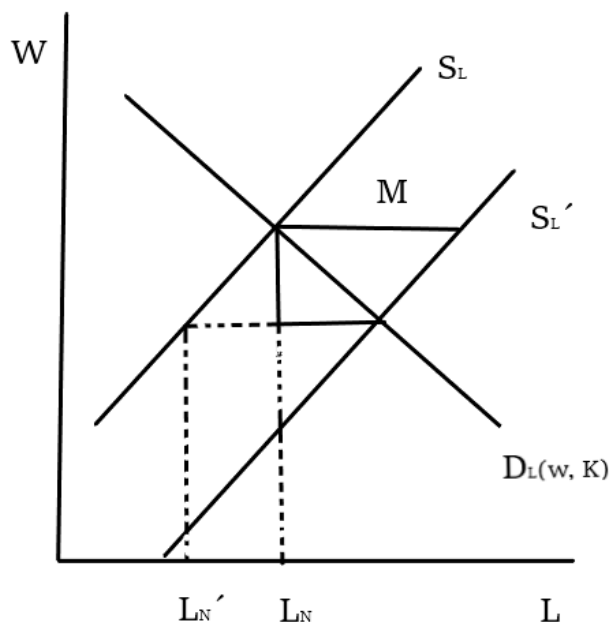
Holmanová (2017) definuje trh práce jako místo, kde se setkává nabídka po pracovní síle s její poptávkou. Nabídkou se zde chápe nabízená pracovní síla od potenciálních zaměstnanců a roli poptávaných subjektů zde zastávají společnosti, které pracovní sílu hledají. Strana nabídky při výběru zaměstnání přitom zohledňuje např. demografii, společenské prostředí ve společnosti, výši mezd, dobu strávenou v práci, intenzitu zátěže v zaměstnání, atd. Poptávající se potom snaží získat co nejlevnější a nejefektivnější pracovní sílu. Pracovní trhy k migraci neodmyslitelně patří, jelikož jejich struktura hraje významnou roli pro získání zájmu migranta, nebo naopak odlákání migranta ze země jeho původu.

Palát (2014) k přehlednému zobrazení dopadů migrace vytvořil grafy, jejichž popis pak slouží jako snadné pochopení těchto dopadů.

„Vysvětlivka ke grafům práce: S_L – nabídka práce, D_L – poptávka po práci, w – mzdová sazba, L – množství práce, M – počet nových imigrantů, L_N – zaměstnanost místních pracovníků, K – kapitálová zásoba, w_H – mzdová sazba vysoce kvalifikovaných pracovníků, w_L – mzdová sazba nízko kvalifikovaných pracovníků, L_H – počet vysoce kvalifikovaných pracovníků, M_L – počet nových nízko kvalifikovaných imigrantů, M_H – počet nových vysoce kvalifikovaných imigrantů, $S_{L(i)}$ – neelastická nabídka práce, $S_{L(D)}$ – domácí nabídka práce (bez imigrantů), $S_{L(T)}$ – celková nabídka práce (domácí pracovníci i imigranti).“ (Palát, 2014)

3.4.2 Migrační dopady podle neoklasického modelu

Obrázek 1 Příchod pracovních migrantů: neoklasický model

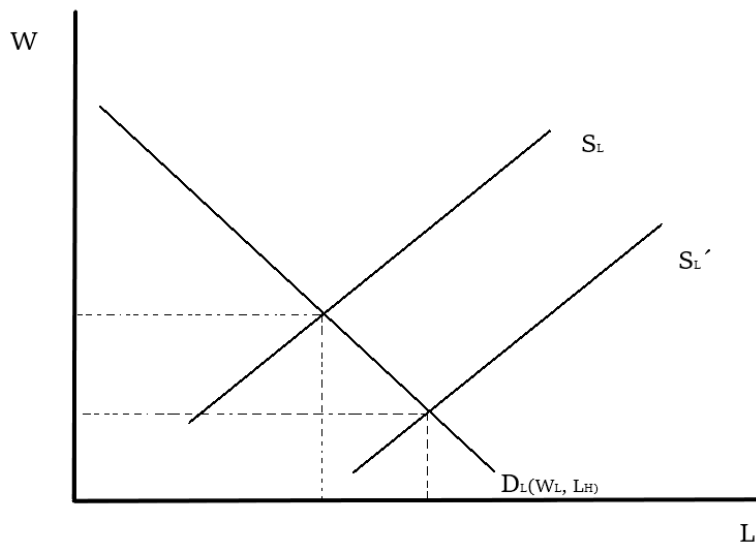
Zdroj: Vlastní zpracování podle Palát, 2014

Na Obrázku 1 je vyobrazen graf znázorňující změnu nabídky práce vlivem migrace. Palát (2014) používá pro základní zachycení dopadů migrace na pracovní trh **neoklasický model**. Z grafu je patrné, že poptávka (D_L) vychází z mzdové sazby (w) a kapitálové zásoby (K). Migrace změní počet nových zaměstnanců (M) a implikuje změnu nabídky práce z S_L na S_L' . Dopad zde tedy znázorňuje snížení mzdové sazby a také zaměstnanosti místních pracovníků L_N na L_N' .

3.4.3 Migrační dopady na duálním trhu práce

Dalším a reálnějším znázorněním je **model duálního trhu práce**, kde se bere v potaz oddělenost nízko kvalifikovaného pracovního trhu od vysoko kvalifikovaného. Poptávka po práci nízko kvalifikovaných pracovníků (D_L) závisí na jejich mzdové sazbě (w_L), musí se však brát v potaz i počet vysoce kvalifikovaných pracovníků (L_H) a to kvůli rozložení pracovníků mezi nízko i vysoce kvalifikované pracovní pozice.

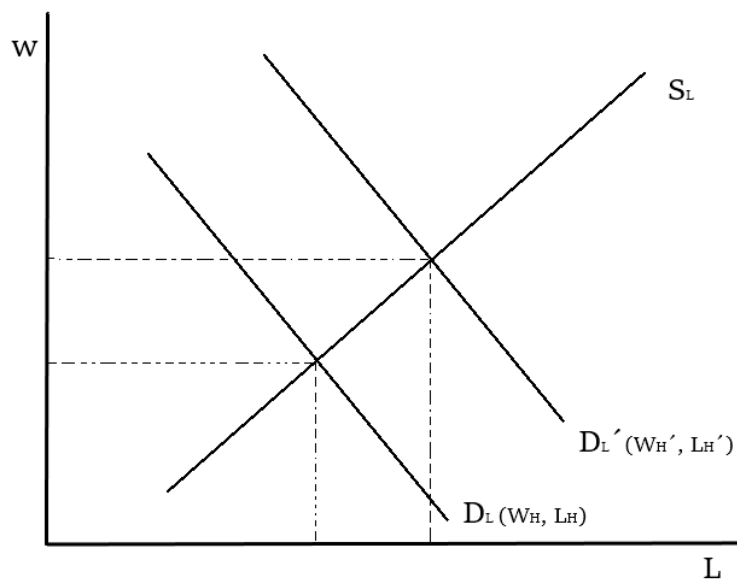
Obrázek 2: Dopady imigrace nízko kvalifikovaných pracovníků na nízko kvalifikovaný trh práce

Zdroj: Vlastní zpracování podle Palát, 2014

Na obrázku 2. je znázorněn příchod nízko kvalifikovaných imigrantů (ML) na trh práce, který bude mít za následek růst nabídky práce pro nízko kvalifikované pracovníky z S_L na S_L' ,

Obrázek 3 Dopady imigrace nízko kvalifikovaných pracovníků na vysoce kvalifikovaný trh práce

Zdroj: Vlastní zpracování podle Palát, 2014

Jak je zřejmé z obrázku 3. imigrace nízko kvalifikovaných pracovníků se na vysoce kvalifikovaném trhu práce implikuje růstem poptávky po vysoce kvalifikovaných pracovnících D_1 na D_1' , což je způsobeno zvýšenou potřebou řízení nově příchozích nízko kvalifikovaných migrantů. (Palát, 2014)

Holmanová (2017) rozděluje dopady na „dopady pro cílovou zemi“ a „dopady pro vysílající zemi“. Mezi **pozitivní dopady pro cílovou zemi** zařazuje obsazování neatraktivních pracovních míst, což je pozitivním pro domácí pracovníky. V případě příchodu kvalifikovaných odborníků je výhodou pro cílovou zemi získání znalostí a dovedností a kvalifikovanou pracovní sílu (šetření nákladů za vzdělávání). Zároveň roste agregátní poptávka, přibývají příjmy do státního rozpočtu, rozšiřují kulturní rozmanitosti jiných etnik. Mezi **negativní dopady pro cílovou zemi** řadí diskriminaci migrantů na pracovním trhu, která zapříčiňuje snižování mezd. Někdy se migranti neadaptují v sociálním prostředí a vznikají tak spory mezi rodilými občany a migranty nebo mezi migranty navzájem. Ze strany **země původu** jsou **pozitivními dopady** snižování nezaměstnanosti, obohacení o zkušenosti zpětných migrantů. Migranti usnadňují spolupráci mezi cílovou a vysílající zemí a to jak na úrovni mikroekonomické, tak na úrovni makroekonomické. Různé aktivity migrantů napomáhají v zemi původu přinášet nové technologie či finanční prostředky. Jedním zjevným dopadem jsou remitence. Remitence jsou platby, které migrant posílá své rodině do země původu. Mohou tak napomáhat ke snižování chudoby ve své původní zemi. Jeho rodina si může v této chudé zemi, financovat například zdravotní péči, vzdělání či zahájit podnikání. Mezi **negativní dopady na zemi původu** se zde zařadí odchod vysoce kvalifikovaných pracovníků z důležitých odvětví jako např. ze školství, zdravotnictví, výzkumu a vědy. Dopadem může být v těchto zemích původu zpomalení ekonomického růstu, což vede k různým negativním vlivům. Odchodem těchto kvalifikovaných pracovníků se může stát, že dojde k tlakům na zvyšování mezd a to v určitých odvětvích, odkud hromadně osoby emigrovaly. Způsobeno je to především zvýšením poptávky po těchto nedostatkových profesích, které jsou v těchto zemích ceněné (příkladem můžou být lékařské pozice v České republice). Dalším z negativních vlivů je ztráta příjmů do veřejných rozpočtů, jsou to daně či pojistné na zdravotní a sociální pojištění. Této zemi se nevrátí investice vložené do vzdělání, protože tato osoba nadále migruje do zahraničí.

3.5 Literární rešerše

3.5.1 Strategie podnikajících migrantů

Interakční model a podnikatelské strategie

Ve své podstatě výzkumné práce, které se dotýkají zejména podnikáním migrantů, se zabývají nějakým způsobem tématem jejich strategií. V těchto empirických výzkumných pracích je zde probádáno a to na základě konceptů a různých modelů, které jsou v rámci kulturních, strukturálních nebo individuálních přístupů. Pokud nahlédneme na jejich hlediska podnikatelských strategií, jsou především zdůrazněny jiné soubory podmínek dle teoretického upevnění výzkumníka. (Fiedlerová, 2011)

Kulturní přístup jedná především z etnických zdrojů a ty bývají vlastní etnické skupině. Příklad zde může být v kulturních hodnotách. Tyto hodnoty podporují podnikání.

Individuální přístup se soustředí na uměle vymezené kategorie a vyhledává reálné životní cesty a motivy podnikajících migrantů.

strukturální přístup zdůrazňuje prostředí a to především situaci na trhu, která omezuje roli institucí a legislativních rámců. (Fiedlerová, 2011)

V práci (Oliveiri, 2007 citováno podle Fiedlerová, 2011), která je jedna z mála co představuje podnikatelské strategie. Autorka popisuje strukturální přístup, z kterého také vycházela a představuje zde typologii podnikatelských strategií migrantů na základě nejvýznamnějších motivací a zdrojů k podnikání.

Oliveira popisuje do několika bodů ideální typy podnikatelských strategií migrantů, které jsou v závislosti na hlavních motivech či zdrojích migranta:

- a. sociální strategie, již se odvíjí od rodinných nebo etnických zdrojů a cílů
- b. kontextuální strategie, souvisí se strukturou hostující společnosti
- c. osobní strategie, která je založená na osobních zdrojích
- d. Tzv. „mixed“ strategie, která označuje případy, kdy není možné identifikovat hlavní motivy či zdroje podnikání. Migrantův jednotlivým čase přecházejí z jedné strategie do druhé.

Transnacionální podnikatelé

Fiedlerová (2011) poukazuje na koncept transnacionálního podnikatele, který je samostatný atribut globalizace, který získal významnou pozornost v disciplínách jako je:

- Sociologie
- antropologie
- ekonomie
- ekonomická geografie
- regionální plánování

(Portes, 2002, citováno podle Fiedlerové 2011) Definoval transnacionálního podnikatele takto: „Transnacionální podnikatel je majitel firmy, který cestuje alespoň dvakrát ročně do zahraničí a jehož obchodní úspěch spočívá ve vazbách v hostitelské zemi i zemi původu, případně ještě v jiné zemi.“

Transnacionální podnikatelé dominují v lokální etnické a imigrantské ekonomice. Mezinárodní kontakty mohou také nahradit význam etnických zdrojů, které jsou využívány na lokálním trhu. Mohou také používat prvotřídní zdroje, aby mohli rozšířit své obchodní kontakty pro jejich etnickou skupinu. Zkoumání těchto strategií transnacionálních podnikatelů bývá velmi obtížné ze sociokulturní příslušnosti nebo specifické struktury příležitostí. Zásadní pro interpretaci je podle podnikatelských strategií to, že zohledňují širší společenský kontext. (Fiedlerová, 2011)

3.5.2 Průzkum se zaměřením na mediální pozornost pracujících a podnikajících cizinců

Bitrich a Paleček (2007) provedli výzkum týkající se mediálního pohledu na zaměstnanost a podnikání cizinců v české republice. Zaměřují se přitom převážně na migranty z ekonomicky slabších zemí (převážně Vietnam a země bývalého sovětského svazu). Z V jejich výzkumu uvádí, že tvrzení jsou často protichůdná a neopírají se o skutečný výzkum nýbrž o předpoklady, které převzali z neznáma. Přesto je pro novináře typičtější tvrdit, že dopad je negativní. To může být ovlivněno popularitou negativních zpráv, ale také zdrženlivostí či neznalostí autorů, kteří články píšou. Objevují se však i články o prospěšnosti migrantů. Dalším pohledem médií na tuto problematiku je, že česká ekonomika prospívá cizincům, pracujícím zde za lepších podmínek než v zemi jejich původu. Předpokladem obsažených v téměř všech člancích bylo, že podmínky pro zaměstnance ze zemí s horší ekonomikou jsou těžší než pro české občany.

4 PRAKTICKÁ ČÁSTI

4.1 Podnikatelské prostředí v Česku

Velký vliv na podnikatelské prostředí v České republice má skutečnost, že se nacházíme v Schengenském prostoru. Díky tomu sdílíme se členy tohoto prostoru velmi podobné podmínky pro vytváření podnikatelského prostředí. Díky globalizaci a industrializaci se stává migrace stále více populární a tím se i mění struktura podnikatelů nejen na našem území. Struktura cizineckého podnikání u nás, je lehce dohledatelná, ale tyto data jsou výrazně ovlivněna neaktivními podnikateli, kteří zde mají založené společnosti pravděpodobně pouze za účelem obdržení povolení k pobytu. Snažím se alespoň částečně zachytit (z dohledatelných zdrojů), kolika procenty se podílejí tito neaktivní podnikatelé na celé struktuře a o jaké etnika se převážně jedná.

Čermáková, Schovánková a Fiedlerová (2011) ve své práci předpokládali, že struktura příležitostí pro cizince je od roku 1989 stejná jako pro české občany. S rozdílem, že čeští občané mohli využít kupónové privatizace, na což cizinci neměli právo. Při své práci se zaměřovali na obory podnikání, intenzitu podnikání, demografické charakteristiky, ekonomické výsledky a jiné.

Ve své práci také upozorňují na problematiku statistických dat o podnikání cizinců v České republice, která je velmi omezená. Na tuto skutečnost jsem také narazil. Vzhledem k omezenosti dostupných veřejných dat jsou údaje upravené o informace, které nejsou dostupná, nebo je nelze získat. Ve své práci také uvádějí, že pro občany třetích zemí je získání pobytu za účelem podnikání oproti ostatním možnostem snadné, čehož často využívají i cizinci, kteří do Česka přijíždějí za jinými účely. (Fiedlerová, 2011)

Z důvodu komunistického režimu v Česku prakticky neexistovalo podnikání s výjimkou nelegálního. Intenzivní nárůst podnikatelských aktivit nastal tedy po roce 1989. Podnikatelé na začátku 90. let lze rozdělit na 1) lidi s kapitálem, kontakty a informacemi jak podnikat, 2) podnikatelé, kteří své aktivity provozovali nelegálně již za komunismu a 3) profesionálně a technicky založené pracovníky. Pro cizince, kteří do České republiky přicházeli podnikat, bylo nevýhodné, že nemohli využít kupónové privatizace, nesměli čerpat dotace a také získání kapitálu od bank nebylo pro cizince možné. (Fiedlerová, 2011)

Hofferová (2018) publikuje, o podnikání cizinců v Česku. To stále roste a stejně tak roste počet společností vlastněných cizinci. Zahraniční vlastníci zaujmají zhruba 20% ze všech společností na českém území. Dlouhodobě nejpočetnější cizineckou skupinou ovládající firmy v české republice jsou Ruští občané, ačkoliv jejich počty v posledních letech klesají. Je třeba také zmínit, že ačkoliv Rusové zde vlastní velký počet společností, tak 43% jsou neaktivními subjekty. (Hofferová, 2018) Migranti ze třetích zemí zde totiž mohou získávat povolení k dlouhodobým pobytům právě prostřednictvím podnikání. Je tedy zřejmé, že velká část těchto společností nemá s definicí podnikání příliš spojeného.

Ruští majitelé společností klesají, ale přibývá podnikatelů z jiných zemí, jako je například v posledních letech nejvýraznější Slovensko, které za posledních 7 let navýšilo počet cizineckých majitelů o více než 5 000. Další výrazné počty podnikatelů přicházejí z Ukrajiny, kteří za stejné období navýšili počet o 2 500 o pár stovek za nimi jsou ve statistikách Poláci.

Zdeněk Rosenberg říká (citováno podle Hofferová, 2018): „*U polského a slovenského kapitálu může jít o logickou snahu využít vzájemné blízkosti ekonomik a snahy těžit z potenciálu většího trhu. Česká republika má nejvyšší rating ze všech postkomunistických zemí od všech hlavních ratingových agentur, takže tok kapitálu naším směrem je logický. S nízkým zadlužením, vysokou mírou stability a fungujícím právním prostředím jsme dobré místo pro investice.*“

Analytik Štěpán Hájek pak predikuje (citováno podle Hofferová, 2018): „*Dosavadní politika vlastníků českých firem ze zahraničí žádné výraznější změny nepřinesla a dá se očekávat, že jejich počet bude dále růst. Ovšem zatímco roste počet společností ovládaných zahraničními vlastníky, objem základního kapitálu klesá v posledních letech o desítky miliard ročně. Právě zahraniční kapitál je přitom pro Česko zásadní, jeho další pokles se v tak budoucnu může ukázat jako problém,*“

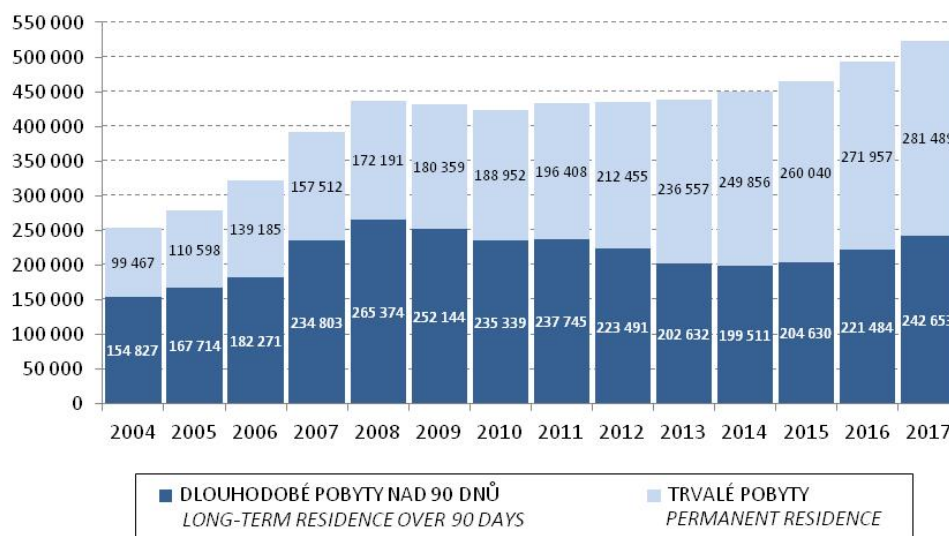
4.2 Cizinci v České republice

„Pobyt cizinců v ČR se řídí zejména zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a pro specifické skupiny cizinců zákonem č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (blíže viz kapitola 2. Mezinárodní ochrana a azylová zařízení), zákonem č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů (uplatnění tohoto institutu je podmíněno tím, že dočasná ochrana cizinců bude vyhlášena rozhodnutím Rady Evropské unie – taková situace zatím nenastala).“ (ČSÚ, 2018, s. 21)

Migranti v České republice mohou podnikat na základě víz k povolení pobytu nad 90 dnů, povoleních k dlouhodobému pobytu, nebo získáním státního občanství, což ale přivádí úvahu, zda je možné tyto podnikatele dále považovat za cizince. Pořízková (2008) uvádí, že za cizince nelze považovat osoby s českým občanstvím. Na Grafu 1 je uveden poměr cizinců s trvalým pobytem ku dlouhodobému pobytu.

Na Grafu 1 je uveden poměr cizinců s

Graf 1 Poměr cizinců s trvalým pobytem ku dlouhodobému pobytu

Zdroj: Cizinci v ČR, 2018

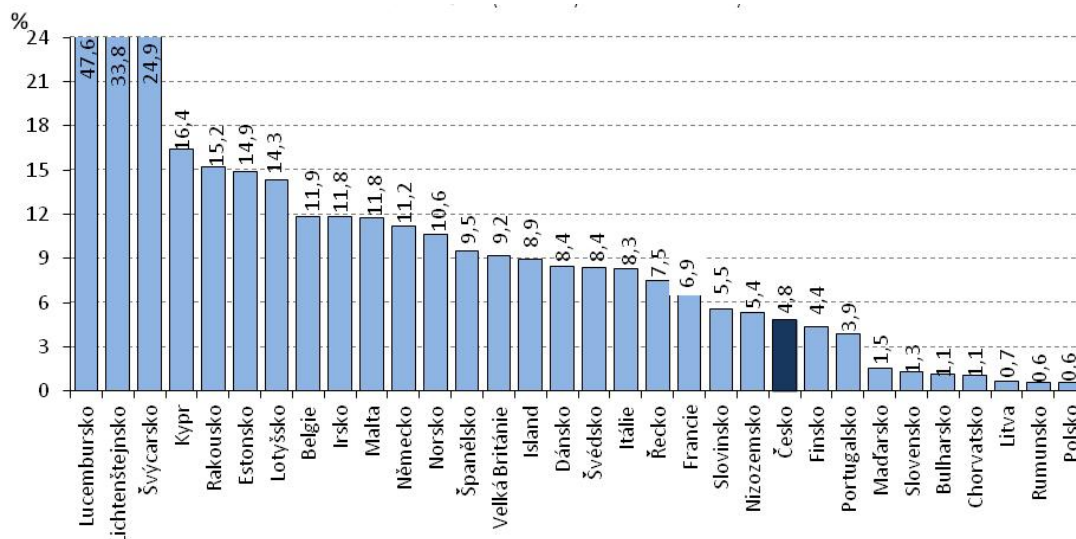
V České republice je k roku 2017 hlášeno 524 142 cizinců na trvalý nebo dlouhodobý pobyt, přičemž 281 489 migrantů má tedy trvalý pobyt hlášený v České republice a 242 653 imigrantů jsou zde na některou z forem přechodného pobytu, které uděluje ministerstvo vnitra

České republiky. Tato statistika je pro práci relevantnější, než statistiky zahrnující i cizince s krátkodobým pobytem, protože ti s krátkodobým nemohou v ČR podnikat

Podíl cizinců na obyvatelstvu

Graf 2 znázorňuje relativní podíl cizinců na obyvatelstvu ve vybraných zemích Evropské unie.

Graf 2 Podíl cizinců na obyvatelstvu selektovaných zemí EU

Zdroj: Cizinci v ČR, 2018

V České republice není mnoho cizinců a to ne pouze absolutně, ale také relativně v poměru k ostatním zemím EU. K datu 1. 1. 2017 se imigranti podílí 4,8 % na celkovém obyvatelstvu, zatímco např. v sousedním Rakousku je tvoří 15,2% z celkového počtu obyvatelů. Mnohem extrémnější podíly pak lze sledovat na prosperujících „mini“ státech, jako je Lichtenštejsko 33,8 nebo Lucembursko, kde se imigranti podílí dokonce necelou polovinou 47,6%. Tyto extrémy jsou tvořeny zájmem o práci tvořeným jejich ekonomickou prosperitou.

Žadatelé o mezinárodní ochranu

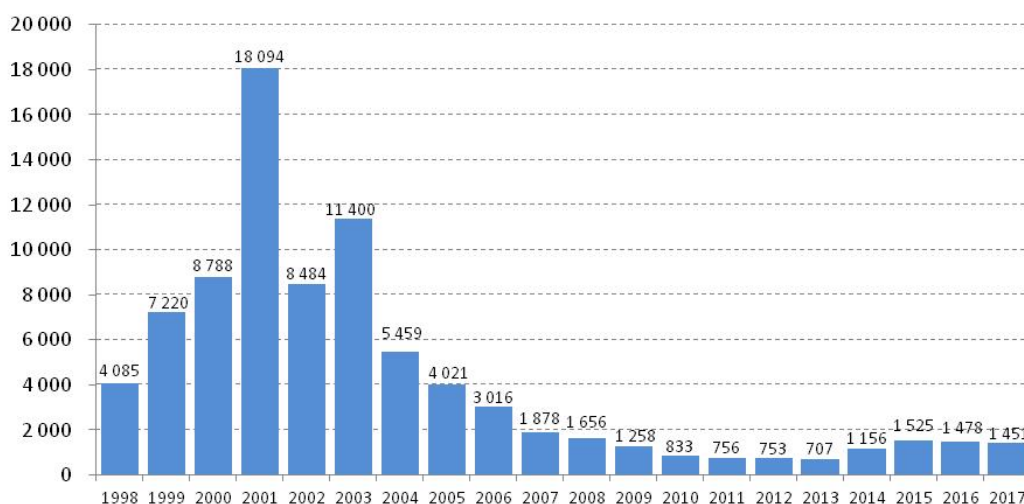
Mezinárodní ochranu lze poskytnout formou azylu nebo doplňkové ochrany. Azylantem se přitom rozumí cizinec, kterému byla poskytnuta ochrana v souladu se „zákonem o azylu“.

Ministerstvo cizinci udělí azyl pakliže, bude v řízení o udělení zjištěno, že cizinec a) je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodů rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých názorů.

Migranti s doplňkovou ochranou na území ČR mají stejné podmínky pro podnikání jako občané ČR, proto považují za vhodné obsáhnout i jejich statistiku v této práci.

Na grafu 5 je vývoj počtu žadatelů o azyl od roku 1998 do roku 2017.

Graf 3 Vývoj počtu žadatelů o azyl

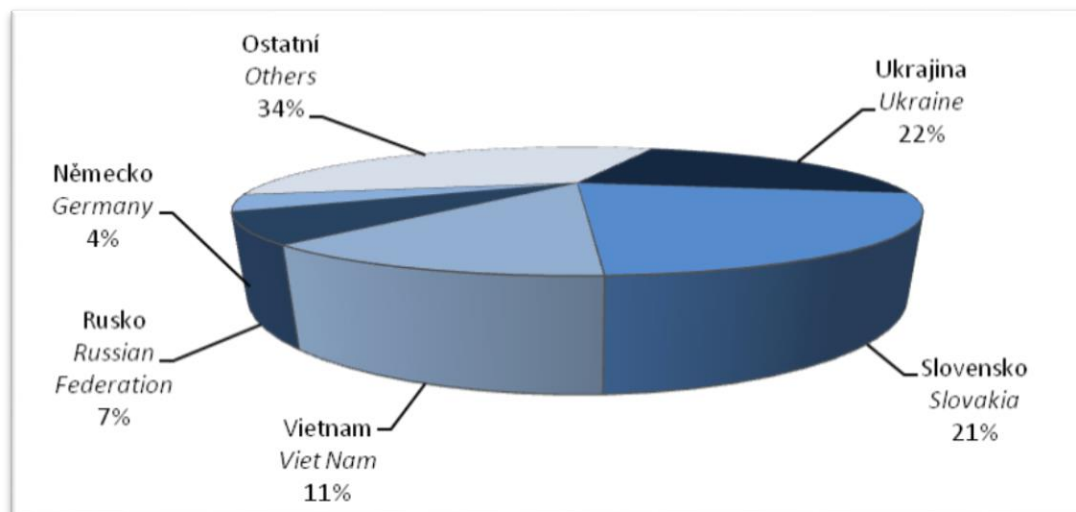
Zdroj: Cizinci v ČR, 2018

Z grafu je patrné, že oproti dřívějším počtům žádostí o mezinárodní ochranu jsme na relativně menších číslech. Baštecká a kol. (2013) uvádějí, že tento počet je dán zejména vstupem do EU v roce 2004, jelikož její politika v tomto ohledu je výrazně restriktivní a Česká republika je jednou z tzv. vnitřních členských zemí EU, jelikož neleží na sledovaných hranicích schengenského prostoru. Pro žadatele je možné dostat se do České republiky buď letecky, nebo formou nebezpečné cesty s pomocí převaděčů přes členské státy EU. Extrémní rok 2001 je ovlivněn převážně žadateli z Kavkazu, kdy však z celkového počtu 18 094 bylo uděleno pouze 83 povolení. Zajímavostí je, že např. v roce 2010 bylo žádostí několikrát méně (833 žádostí), avšak povolení bylo uděleno 125 osobám. Dalším faktorem tohoto extrémního vzestupu byla snaha cizinců vyhnout se vyhoštění, na což reagoval vládní návrh novely zákona o azylu, který projednal a schválil Parlament České republiky. Tato novela měla za cíl eliminovat prvky zneužívání azylové procedury.

4.3 Struktura cizinců v ČR

Na webu ČSÚ (2018) lze vyhledat data, která znázorňují strukturu cizinců podle státního občanství. Avšak rozdělování migrantů podle státního občanství není zcela bezchybné například proto, že někteří, ačkoliv mají státní občanství v určitém státě, tak jejich původ může být z úplně jiné oblasti a je tedy otázkou relevantnost momentálního státního občanství. Také v případě nabytí českého státního občanství nelze danou osobu dále považovat za cizince. Zdroje přesných dat jsou tedy nedosažitelné, proto vycházím z údajů veřejně dostupných na statistických úřadech. Z těchto zdrojů je možné zachytit hlavní minority, které legálně pobývají se na území ČR. Na Grafu 3 je vyobrazena struktura cizinců v české republice podle státního občanství.

Graf 4 Struktura cizinců v ČR

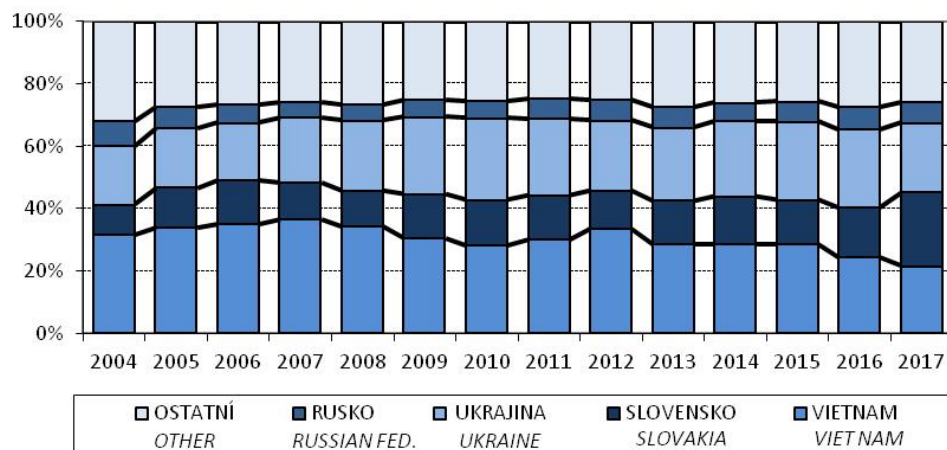

Zdroj: Cizinci v ČR, 2018

K datu 31. 12. 2017 bylo podle českého statistického úřadu nejvíce cizinců ukrajinského občanství a to 22%. O procento méně tedy 21% má slovenské občanství. Migranti s vietnamským občanstvím mají jedenácti procentní podíl, dále pak Rusko 8%, Německo 4% a zbylých 34% zaujímají ostatní země.

Grafu 4 lze vyčíst, relativní podíly živě narozených cizinců v ČR podle státního občanství.

Graf 5 Živě narození cizinci v ČR (Státní občanství)

Zdroj: Cizinci v ČR, 2018

Statistika se v poměru ke Grafu 3 liší jen nepatrně. Myslím, že rozdíl je ovlivněn převážně vzdáleností od země původu, kdy migranti s možností narození dítěte ve své zemi budou mít tyto tendence.

4.4 Podnikající cizinci v České republice

Podnikatelskou činnost mohou cizinci provádět jako fyzické osoby nebo právnické osoby, přitom za zahraniční fyzickou osobu se zde považuje osoba, která nemá České občanství.

V Tabulce 1 je znázorněno 11 nejpočetnějších původů cizinců v České republice podle státního občanství. Statistiku doplňuje rozdělení na muže a ženy.

Tabulka 1 Nejpočetnější menšiny - muži/ženy

Země	Celkový počet	Muži	Ženy
Ukrajina	21 881	14677	7204
Vietnam	21 172	13 021	8 151
Slovensko	17 711	12 754	4 957
Německo	3 161	2 641	520
Rusko	3 106	1 331	1 775
Polsko	2 545	1 712	833
Velká Británie	1 797	1 494	303
Bulharsko	1 730	1 362	368
Rumunsko	1 725	1 438	287
USA	1 619	971	648
Itálie	1 030	895	135

Zdroj: Vlastní zpracování podle Cizinci s živnostenským oprávněním, 2019

K datu 31. 12. 2018 bylo na českém území hlášeno celkově 89 843 podnikajících cizinců. Větší část z toho tvoří muži s 61 291 proti 28 552 podnikajících žen. V Tabulce 1 je vidět, že až na výjimky jsou zde zastoupeny země s podobnou nebo méně rozvinutou ekonomikou. Objevují se zde v zastoupení samozřejmě i bohatší země, ale nepovažuji to za nijak zvláštní jev vzhledem ke globalizaci a trendům diverzifikací investic.

Zajímavou statistiku tvoří průměrná mzda/plat cizinců v porovnání mezi sebou i mezi českými občany. To vyobrazuji v Tabulce 2, kde je uveden nejen průměrný plat a mzda, ale také jejich mediány.

Vysvětlivky k Tabulce 1:

„plat je poskytovaný zaměstnanci u zaměstnavatele, kterým je stát, obec, kraj, státní fond, příspěvková organizace (kde se platy hradí z rozpočtu jejího zaměstnavatele) nebo školská právnická osoba. Hrubý plat je v ISPV-PLS definován jako součet platu za práci, náhrad platu a odměny za pracovní pohotovost za sledované období“ (cizinci v ČR, 2018)

„mzda je poskytována zaměstnanci u zaměstnavatele, který nepatří mezi uvedené v tabulce 3-12. Hrubá měsíční mzda je v ISPV-MZS definována jako součet mzdy za práci, náhrad mzdy a odměny za pracovní pohotovost za sledované období“ (cizinci v ČR, 2018)

Medián udává prostřední hodnotu ze všech proměnných, což je z hlediska mezd více napovídající o skutečném „průměrném zaměstnanci“, jelikož menší procento populace s výrazně vyššími mzdami může zásadně ovlivnit tuto statistiku.

Tabulka 2 Průměr a medián mezd a platů na území ČR podle státního občanství

Státní občanství	Průměrná měsíční mzda	Medián měsíční mzdy	Průměrný měsíční plat	Medián měsíčního platu
Česká republika	30 636	25 980	31 917	29 826
Slovensko	37 400	29 783	40 656	34 840
Ukrajina	23 660	21 192	25 926	23 779
Polsko	29 956	25 507	30 590	26 372
Bulharsko	26 508	23 525	34 202	30 054
Rumunsko	33 996	28 225	30 207	25 862
Ostatní	45 569	30 130	32 927	29 057

Zdroj: Vlastní zpracování podle Cizinci v ČR, 2018

Z Tabulky 2 je patrné, že čeští občané ani zdaleka nejsou na jejich vlastním území nejlépe ohodnoceni za svou práci. Opominu „ostatní“ nespecifikované země a z hlediska mezd i platů je Česká republika až na třetím místě. Důvodem tohoto výsledku shledávám, že motivací pro

migraci z těchto zemí musí být vyšší finanční ohodnocení. To samozřejmě platí i pro Ukrajince nebo Bulhary, ale vzhledem k jejich slabší ekonomice bude jejich motivační hranice stanovena níže. Dalším kritériem, které ovlivňuje tyto výsledky je, že většina migrantů se soustředí ve velkých městech, kde jsou mzdy/platy obecně vyšší než v odlehlejších částech republiky.

K pochopení vývoje a tím i momentálního stavu podnikajících cizinců na našem území, považuji za důležité informovat ve své práci o důvodech a důsledcích změn, která se ve zjištěných datech zobrazují. Tím nejen, že pochopíme, proč a jak se počty podnikajících cizinců v čase měnili, ale také to dává ucelenější pohled na problém spojený se složitostmi dnešních podmínek pro potenciální cizince.

Tyto informace jsou však těžko dohledatelné, proto čerpám převážně z informací podávaných ve zprávě ČSÚ, kterou považuji za dostatečně věrohodnou a vhodnou.

Informace z ČSÚ (2018) tedy potvrzují, že cizinci s živnostenským oprávněním dle živnostenského zákona, smí na území České republiky od konce komunistického režimu zahájit podnikání za stejných podmínek jako občané ČR. Musí ale splnit náležitosti k tomu určené především živnostenským zákonem.

Od možnosti rovnocenného podnikání pro cizince jejich počty každoročně rostli až do roku 1998, kdy byli zpřísněné podmínky pro dokládání potřebných údajů. K dalšímu zpřísnění došlo v roce 2001 a to nejen z hlediska udělení živnostenského oprávnění, ale také povolení k pobytu. Těm kdo korektně a včas nepředložil určené údaje, byla živnostenská oprávnění zrušena. (ČSÚ, 2018)

V roce 2004 vstoupila v platnost „euro-novela živnostenského zákona“, která se objevuje ve Sbírce zákonů pod č. 167. Tato novela zrovnoprávnila občany EU s občany ČR.

V roce 2008 vešla v platnost nová novela živnostenského zákona, jenž je Sbírce zákonů pod č. 130. Ta zavedla pouze jedinou volnou živnost s předmětem podnikání: výroba, obchod a služby, jenž obsahovala pouze 80 oborů činností oproti té dosavadní se 125 volnými činnostmi, což zapříčinilo další pokles povolení k živnostenské činnosti. (ČSÚ, 2018)

Fyzickým osobám ze zahraničí, které měli povinný povolený pobyt nad 90 dnů, zde vznikalo (do roku 2010) živnostenské oprávnění a to zápisem do obchodního rejstříku. Ostatním cizincům, kteří podnikali podle živnostenského zákona, vznikalo živnostenské oprávnění až

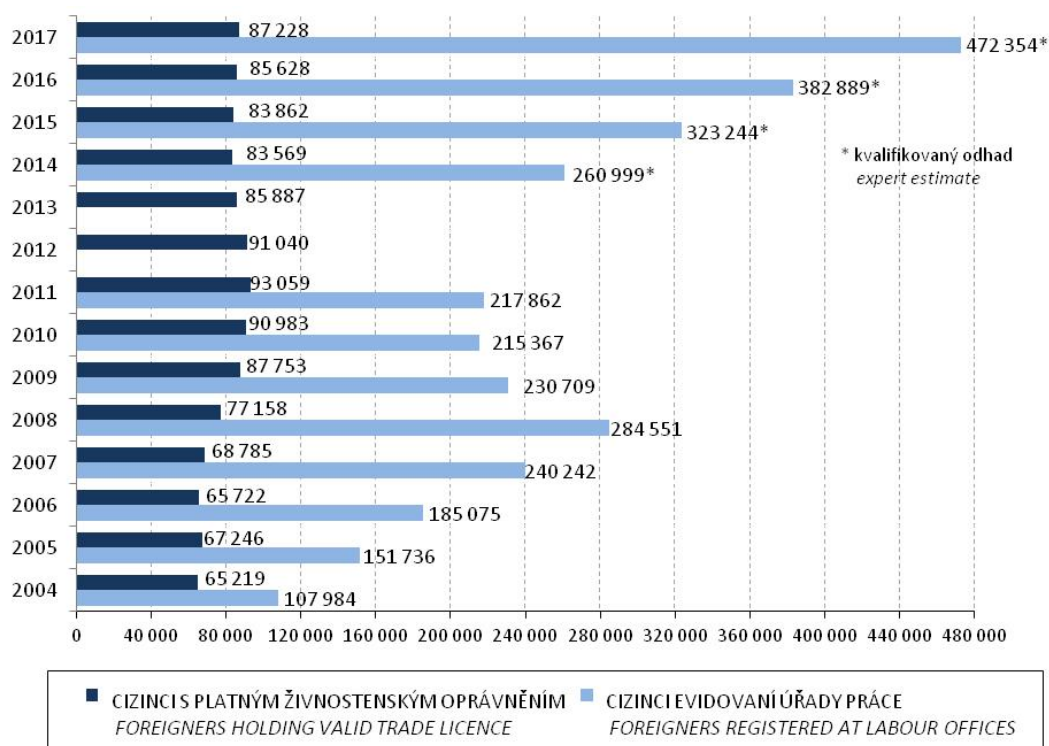
dnem ohlášení, neboli u koncesovaných živností to bylo dnem nabytí právní moci, kdy bylo rozhodnutí o udělení koncese. Cizinci vzniká právo provozovat živnost, pokud má tedy povinný povolený pobyt, dnem kdy ohlásí svoji živnost obecnímu živnostenskému úřadu nebo i dnem nabytí právní moci rozhodnutí o udělení koncese. Když cizinec při ohlášení své živnosti splní všechny podmínky k provozování živnosti včetně povoleného pobytu, v tuto chvíli cizinci vzniká právo provozovat tuto živnost. Dále pokud, cizinec obdržel od živnostenského úřadu výpis, živnostenské oprávnění mu vzniká dnem doložení dokladu, který prokazuje udělení dlouhodobého víza nebo povolení k dlouhodobému pobytu živnostenskému úřadu. (ČSÚ, 2018)

V roce 2012 byl spuštěn systém tzv. základních registrů. Aktualizace dat vedených v živnostenském rejstříku (např. osob s ukončeným pobytem na území České republiky) toto se však promítlo i v počtu osob, které jsou vedené v živnostenském rejstříku. Tato změna projevující se poklesem počtu cizinců, trvala i v roce 2014. V roce 2015 však můžeme pozorovat nárůst, který pokračoval až do současnosti. (ČSÚ, 2018)

V členských zemích EU počty cizinců s platným živnostenským oprávněním převážně vzrostly. V letech 2004 a 2005 v České republice podnikalo již více jak 14 tisíc osob. Pokles v roce 2006 lze odůvodnit přechodem z dat lokálních evidencí na centrální informační systém. Znamenalo to i vyřazená duplicitních údajů v systému jednotlivých lokálních evidencí. (ČSÚ, 2018)

Obecně lze ale brát, že počty zahraničních podnikatelů mají dlouhodobě růstový trend, přičemž nejvíce jich zde je ze třetích zemí (Vietnam a Ukrajina), ale tyto statistiky lze přisuzovat z části podmínkám pro tyto migranty stanoveným pro získání povolení k pobytu. Na Grafu 5 je zachycen poměr mezi cizinci s platným živnostenským oprávněním a těmi hlášenými na pracovním úřadě.

Graf 6 Poměr cizinců s živnostenským oprávněním ku evidovaným na úřadu práce

Zdroj: Cizinci v ČR, 2018

Ze statistik vyplývá, že zaměstnaných cizinců je skoro 5 a půl krát více, než podnikajících, to považuji za logické, ale zajímavostí je, že se tento poměr každým rokem výrazně zvyšuje. Zatímco v roce 2004 byl poměr 1:1,66 ve prospěch zaměstnaných cizinců, v roce 2017 je to již 1:5,42 ve prospěch zaměstnaných cizinců. Myslím, že nepoměr je způsoben vstupem do EU, což značně ovlivnilo možnosti práce pro její členy.

Tabulka 3 znázorňuje počty cizinců v jednotlivých krajích České republiky. Stejně jako Tabulka 1 rozděluje i počty mužů a žen.

Tabulka 3 Počty migrantů s živnostenským oprávněním v jednotlivých krajích – muži/ženy

Oblast	Celkem	Muži	Ženy
ČESKÁ REPUBLIKA	89 843	61 291	28 552
Hlavní město Praha	34 505	22 373	12 132
Středočeský kraj	10 011	6 896	3 115
Jihočeský kraj	2 814	1 947	867
Plzeňský kraj)	5 491	3 705	1 786
Karlovarský kraj	4 817	2 978	1 839
Ústecký kraj	7 815	5 649	2 166
Liberecký kraj	2 623	1 884	739
Královéhradecký kraj	2 545	1 836	709
Pardubický kraj	2 184	1 587	597
Vysočina	1 473	1 041	432
Jihomoravský	7 228	5 182	2 046
Olomoucký kraj	2 237	1 636	601
Zlínský kraj	1 853	1 345	508
Moravskoslezský kraj	4 247	3 232	1 015

Zdroj: Vlastní zpracování podle Cizinci v ČR, 2018

Není překvapením, že nejvíce cizinců se soustředí v hlavním městě Praha. Zahraniční migranti totiž nejčastěji vyhledávají právě velká města kvůli poptávce po práci, která je ve větších městech výrazně vyšší.

4.5 Podmínky pro pobyt a podnikání cizinců v České republice

S českou historií je spojeno spousta omezení a překážek pro přistěhování nebo emigraci. To však neznamená, že by zde žádná migrace neprobíhala, protože již po 2. světové válce do České republiky přicházeli občané cizích států (např. Ukrajinci, Rumuni, Bulhaři, Slováci,...) kolonizovat vyprázdněné okrajové oblasti po odchodu Němců. I v dobách komunistického režimu nebyly hranice úplně uzavřené, jak se často uvádí, za prací i studiem v té době migrovalo mnoho lidí z Řecka, Albánie, a dalších balkánských zemí, také lidé z Afriky, Blízkého, Dálného i Středního východu (dnes v čele s Vietnamci). Návaznost migračních pohybů na tyto etnické menšiny po pádu železné opony je zcela zřejmá. (Uherek a kol., 2016)

Po roce 1989 se zde zásadně změnil charakter imigrace v České republice. Do té doby byla migrace spíše řízená. Po pádu komunistického režimu zmizela spousta překážek spojených s cestováním do ČSR, což byli např. vízové povinnosti nebo relativně flexibilní pravidla pro možnost prodloužení víza. Za komunismu převládala převážně migrace dočasná, což se po roce 1989 začalo obracet. Od té doby počet cizinců téměř kontinuálně roste. V dnešní době je tvorba regulací a zákonů spojená s migrací vázána několika multilaterálními mezinárodními smlouvami. (Uherek a kol., 2016)

Dnes se možnosti k oprávněnému pobytu v České republice různí. Díky schengenské smlouvě o volném pohybu osob je pohyb pro občany zemí, které do tohoto prostoru patří v podstatě stejně oprávněn (omezen), jako pro místní obyvatele (neberu v potaz úvěrový systém). Namísto toho občané ze třetích zemí jsou povinni dodržovat jiné specifické podmínky, aby na českém území mohli pobývat. Tyto podmínky se liší převážně podle délky pobytu. Jednotlivě a podrobněji se na ně zaměřuji v podkapitolách 4.5.1, 4.5.2, 4.5.3 přičemž nejvíce kladu důraz na dlouhodobý pobyt, který považuji za stěžejní k této práci. Samozřejmostí také je, vzít v potaz možnosti získání trvalého pobytu. Nabytí státního občanství navazující na trvalý pobyt je rovněž dalším relevantním bodem, díky němu lidé přestávají být migranty, ačkoliv mnohdy mohou na okolí působit stále cizinecky.

„Vstup, pobyt a vycestování z území České republiky je v kompetenci Ministerstva vnitra, Ministerstva zahraničních věcí a Policie ČR. Cizinec může na území ČR pobývat přechodně nebo trvale. Důvody pro neudělení dlouhodobého víza nebo jiného povolení k pobytu (přechodnému i trvalému) jsou vymezeny zákonem č. 326/1999 Sb. Ministerstvo zahraničních věcí rozhoduje o udělení krátkodobého víza (tj. víza k pobytu do 90 dnů), tato oblast je upravena

nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex); o prodloužení doby pobytu na krátkodobé vízum pak rozhoduje policie (odbor cizinecké policie). Policie (Ředitelství služby cizinecké policie) rovněž rozhoduje o udělení krátkodobého víza na hraničním přechodu.“ (ČSÚ, 2018, s. 21)

Rozčlenění cizinců pohybujících se na území České republiky je možné do těchto kategorií (parafrázováno podle ČSÚ, 2018):

- A. **Občané zemí EU a jejich rodinní příslušníci,**
- B. **Občané ze třetích zemí** (mimo EU)
- C. **Cizinci u kterých se nehledí na státní příslušnost** (žadatelé o mezinárodní ochranu nebo o dočasnou ochranu)

4.5.1 Dlouhodobé pobyty

Dlouhodobý pobyt je pouze dočasné oprávnění migrantů ze třetích zemí pohybovat se na českém území, přičemž neustále v průběhu své „návštěvy“ je povinen splňovat určité podmínky.

Povolení je lze získat pouze za určitými účely a to: 1) za účelem studia, 2) za účelem vědeckého výzkumu, 3) za účelem zaměstnání, 4) za účelem podnikání 5), za účelem sloučení rodiny, 6) za účelem investování. (Dlouhodobý pobyt, 2018)

Za dlouhodobý pobyt se považuje jakékoliv setrvání těchto migrantů v České republice déle než 90 dnů. Oprávnění k dlouhodobému pobytu migrant získává formou dlouhodobého víza, které uděluje Ministerstvo zahraničních věcí a to zejména na 1 až 2 roky. Je obvyklé, že migranti po době uplynutí platnosti jejich víz žádají o jejich prodloužení. K tomu musí být zachován účel pobytu a musí splnit několik dalších podmínek, ale v zásadě je to pro migranta již jednodušší, než vízum získat. (KOZLOVA, 2016)

Oprávnění k pobytu nad 90 dnů je bráno také jako přechod mezi dočasným pobytem a možností získat trvalý pobyt, kterým je možné navázat po splnění určitých podmínek (**viz. kap.**) a který je další uplatňovanou formou nejen při podnikání na Českém území. (SIGMUNDOVÁ, 2016)

Dlouhodobý pobyt za účelem podnikání a jeho podmínky

Pro cizinecké podnikatele platí stejné definice podnikání jako pro české občany a tudíž i stejné podmínky. Mají však povinné splnit kritéria, která jim umožňují nabytí živnostenského oprávnění.

Cizinec je povinen podat žádost o povolení k dlouhodobému pobytu a to za účelem podnikání na území České republiky. Tento požadavek předpokládá, že cizinec před podáním žádosti již na území České republiky pobýval, a to na základě víza k pobytu nad 90 dnů nebo povolení k dlouhodobému pobytu. Rozlišujeme pobytové oprávnění na tři typy žádostí o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem podnikání. Je-li cizinec na území České republiky a má vízum k pobytu což je nad 90 dnů, a pokud hodlá na území ČR dlouhodobě podnikat, musí podat žádost o povolení k dlouhodobému pobytu a to za účelem podnikání. .

(SIGMUNDOVÁ, 2016)

Pokud cizinec pobývá na území České republiky a to na základě umožněného víza k pobytu nad 90 dnů, za jiným účelem než podnikáním, nemá možnost podat žádost o povolení k dlouhodobému pobytu. Jestliže cizinec na území pobýval za účelem podnikání, je povinný podat žádost o prodloužení doby platnosti povolení k dlouhodobému pobytu. .

(SIGMUNDOVÁ, 2016)

Jestliže cizinec pobýval na území za jiným účelem, než je podnikání, musí si podat žádost o vydání nového povolení k dlouhodobému pobytu dle zákona. (SIGMUNDOVÁ, 2016)

Žádost k povolení o dlouhodobém pobytu za účelem podnikání, smí podat pouze ten cizinec, který pochází z třetích zemí. Jelikož cizinec před podáním žádosti zahajuje správní řízení, musí mít procesní způsobilost. Člověk se stává plně svéprávným zletilostí a to nabytím osmnáctého roku věku. Dle zákona se za procesně způsobilého považuje cizinec, který je schopný projevit svoji vůli a samostatně jednat a je starší 15 let. Cizinec se v řízení o žádosti o povolení k dlouhodobému pobytu domáhá nároku na udělení předmětného pobytového oprávnění. (SIGMUNDOVÁ, 2016)

Proces udělení víza

Je třeba rozlišovat mezi žádostí podanou na území České republiky nebo mimo toto území. Na území ČR lze žádat na pracovišti Ministerstva vnitra České republiky a to v případě, že žadatel na toto vízum již pobývá na českém území, hodlá na území pobývat delší dobu než 1 rok a trvá-li stejný účel pobytu (výjimky např. u modré karty, zaměstnanecké karty, sloučení rodiny, vědců). (Dlouhodobý pobyt, 2018)

Tento proces je poměrně složitou záležitostí a není jednoduché pro migranta se v něm vyznat. Subjekty tohoto procesu jsou zastupitelský úřad v zahraničí a Ministerstvo vnitra. Cizinec má možnost podat žádost na zastupitelském úřadu České republiky v zahraničí. Tam je většinou cizinec tázán formou pohovoru. Zastupitelský úřad může vydat k žádosti své stanovisko a pošle spis cizince Ministerstvu vnitra, jenž vydá rozhodnutí. Není povinnost, aby Ministerstvo vnitra rozhodlo podle stanoviska zastupitelského úřadu, ale v praxi je to častým jevem. (KOZLOVA, 2016)

Jeden z hlavních předpokladů pro úspěšné vyřízení této žádosti o povolení k dlouhodobému pobytu a účelem podnikání, je doložení zákonných náležitostí. Především to jsou takové náležitosti, kterým si cizinec prokazuje svoji totožnost, sociální zaopatření a musí podat k těmto tiskopisům i účel, za kterým hodlá na území České republiky pobývat. Další nezbytnou součástí těchto náležitostí je doklad prokazující, že měsíční příjem cizince nebude nižší než součet částek životních minim cizince. Dále musí předložit doklad o zápisu do příslušného rejstříku, seznamu či evidence, potvrzení příslušného finančního úřadu o tom, že nemá vymahatelné nedoplatky, na požádání platební výměr daně z příjmu, doklad o cestovním zdravotním pojištění po dobu pobytu. (SIGMUNDOVÁ, 2016)

4.5.2 Trvalý pobyt

Povolení k trvalému pobytu je nejvyšším možným dosaženým pobytem v rámci České republiky. Podmínky pro jeho získání jsou téměř stejné pro cizince ze třetích zemí i těch z EU. Vhodné je rozdělit trvalé pobyty podle délky pobytu, který musí pobývat na Českém území k jeho získání a to na ty: a) bez podmínky nepřetržitého pobytu, b) po 4 letech pobytu na území ČR c) po 5 letech pobývání na území. (Kozlová, 2016)

Kozlová (2016) ve své práci zachycuje podmínky těchto kategorií.

A. Bez podmínek nepřetržitého pobytu lze získat trvalý pobyt pouze v několika případech.

1. **Humanitární důvody:** a) Žadatelem o udělení je osoba v manželství s azylantem pobývajícím na území, přičemž toto manželství muselo vzniknout před vstupem azylanta na území, b) Nezletilé dítě azylanta je-li závislé na jeho péči, c) Pokud byl žadatel někdy občanem České republiky.
2. Z jiných zvláštních a podstatných důvodů.
3. Pokud je jeho pobyt na území v zájmu státu.
4. Je-li žadatelem nezletilé dítě cizince, který v České republice má trvalý pobyt a důvodem je společné soužití. (Kozlová, 2016)

B. Po 4 letech pobytu na území České republiky smí o trvalý pobyt žádat osoba, které nebyl povolen trvalý pobyt jako azylantovy, ale zároveň po dobu čtyř let pobývala na českém území na dlouhodobé vízum, dlouhodobý pobyt nebo na pobyt trvalý, přičemž na podání žádosti má osoba 7 dnů po uplynutí některého z výše zmíněných oprávnění. (Kozlová, 2016)

C. Trvalý pobyt po 5 letech pobytu na území České republiky v případě splnění podmínek má však každý cizinec nárok na získání trvalého pobytu. Přičemž do čekacích 5 let se započítává pouze a) dlouhodobé vízum, b) povolení k dlouhodobému pobytu, c) od 18. 12. 2015 povolení k přechodnému pobytu pro rodinného příslušníka a to od doby zažádání si o toto povolení, d) pobývání azylanta nebo osoby požívající doplňkové ochrany. (Kozlová, 2016).

Podmínky pro přijetí žádosti o trvalý však obsahují spoustu výjimek a dalších pravidel, které činí orientaci v těchto podmínkách velmi složitou i pro právníky a např. pro běžného cizince je jejich úplné pochopení téměř nereálné. To často vede k omylům, zbytečné a drahé byrokracii, ale především k nepřijetí žádostí u cizinců, kteří by jinak základní podmínky splňovali.

Jak konkrétně uvádí Kozlová (2016), tak ačkoliv se může zdát, že splnění podmínek uvedených u bodu B týkajícího se **podmíněného pobytu 4 let** může stačit, tak zákon dále upravuje povinnosti k získání, jako je povinnost udělit trvalý pobyt v tomto případě pouze osobám mladším 18 let, neschopným se o sebe postarat, nebo osamělým cizincům starším 65 let. Toto je však jen jedno z mnoha takových „vedlejších“ podmínek. Důležitým aspektem trvalého pobytu je možnost návaznosti na získání českého občanství.

4.5.3 Státní občanství

Nabytí českého občanství přestává být daná osoba cizincem, ale stává se občanem. Je několik způsobů jeho nabývání, podmínky, které jsou jednotlivě obsaženy v zákoně. Podstatným však pro tuto práci není podrobné zasvěcení do této problematiky, ale spíše jednoduše vysvětlit, co to občanství je, jak se nabývá, přičemž se zaměřit pouze na relevantní nabývání.

Udělení státního občanství je výsostným právem státu a nelze státu přímo nařídít, komu občanství udělí a komu nikoliv.

Nabývání státního občanství

Körbl (2018) udává následující způsoby nabývání státního občanství

- a) Narozením
- b) Určením otcovství
- c) Osvojením
- d) Nalezením na území ČR
- e) Prohlášením
- f) V souvislosti se svěřením do ústavní, pěstounské, nebo jiné formy náhradní péče.
- g) Udělením

Jelikož považují za důležité obsáhnout ve své práci jen cizince, kteří pobývali na území České republiky nějakou dobu, čímž získali nárok na české občanství, věnují se podrobněji pouze nabytí českého občanství udělením.

Nabytí státního občanství udělením je nejčastějším a nejdiskutovanějším způsobem nabývání. Počty udělení státního občanství v České republice se různí, ale dá se říct, že běžně nabývá kolem 2000 lidí ročně české občanství udělením. Výjimku tvoří rok 2014, kdy tento počet dosáhnul 5000 lidí, což je považováno za důsledek odstranění povinnosti žadatele vzdát se svého původního státního občanství. (Körbl, 2018)

Podmínky pro nabývání českého občanství udělením

1. Povolený trvalý pobyt
 - a. po dobu alespoň 5 let,
 - b. po dobu 3 let, jde-li o žadatele, který je občanem státu Evropské unie,
 - c. po dobu, která společně s bezprostředně předcházejícím oprávněným pobytem na území ČR dosahuje alespoň 10 let.
2. Žadatel musí prokázat, že se na území ČR skutečně zdržuje alespoň poloviny doby pobytu.
3. Žadatel nesmí být odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody.
4. Žadatel musí prokázat znalost českého jazyka, není-li tělesně či mentálně postižený tak, že mu jeho handicap znemožňuje osvojit si tuto znalost.
5. Žadatel musí prokázat znalost ústavního systému ČR a základní orientaci v kulturně-spoločenských, zeměpisných a historických reáliích ČR, není-li tělesně či mentálně postižený tak, že mu jeho handicap znemožňuje osvojit si tuto znalost.
6. Žadatel závažně neporušil v posledních 3 letech předcházejících dni podání žádosti povinnosti spojené s pobytem na území ČR.
7. Žadatel musí prokázat výši a zdroje příjmů, popřípadě splnění oznamovací povinnosti při přeshraničním převozu⁵⁾ nebo bezhotovostní převod finančních prostředků z ciziny a že ze svých příjmů v deklarované výši odvádí daň, pokud podle jiného právního předpisu⁶⁾ tuto povinnost neplní jiná osoba. Skutečností dle předchozí věty je žadatel povinen prokázat za období posledních 3 let předcházejících dni podání žádosti. Tuto podmínku nemusí splnit žadatel, který je ke dni podání žádosti mladší 18 let.
8. Žadatel musí prokázat, že jeho pobyt na území České republiky v posledních 3 letech předcházejících dni podání žádosti výrazně a bez vážných důvodů nezatěžoval systém státní sociální podpory nebo systém pomoci v hmotné nouzi.

(Körbl, 2018)

I při splnění těchto podmínek není jisté, že státní občanství bude uděleno. Jak jsem již zmínil, tak je to v pravomoci státu a ten není povinen občanství udělit.

4.5.4 Živnostenské oprávnění

Zahraniční fyzická osoba může v ČR podnikat za stejných podmínek jako český občan v případě, že má povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu nebo má poskytnutou doplňkovou ochranu na území ČR. Žádost o koncesi nebo živnost lze podat osobně u kteréhokoliv obecního živnostenského úřadu, zaslat tomuto úřadu žádost poštou nebo elektronicky. Další možností je podání žádosti osobně na kterémkoliv kontaktním místě veřejné zprávy (Czech point). (Integrace cizinců, 2019)

Předkládané doklady

- Formulář s ohlášením živnosti nebo žádostí o koncesovanou živnost,
- výpis z rejstříku trestů,
- doklad dokazující odbornou způsobilost,
- doklad prokazující důvod a právo na užívání prostor, kde fyzická osoba ohlásila sídlo,
- v případě zřízení na území České republiky organizační složky nějakého závodu, musí doložit dokument dokazující, že má závod mimo území,
- doklad o zaplacení správního poplatku.

(Integrace cizinců, 2019)

Podmínky provozování živnosti

Všeobecné:

- Plná svéprávnost,
- bezúhonnost.

(Integrace cizinců, 2019)

pro řemeslné živnosti:

- Řádně ukončené učiliště v daném oboru,
- řádné ukončené středního vzdělání s maturitou v daném oboru,
- řádné ukončené vzdělání na vyšší odborné škole v rámci daného oboru,
- řádné ukončené vysokoškolské vzdělání v daném oboru,
- uznání odborné kvalifikace,
- získání všech profesních kvalifikací.

(Integrace cizinců, 2019)

4.6 Integrace vybraných migrantských skupin a komparace jejich strategií

4.6.1 Integrace Slováků

Česko-slovenské vztahy jsou spájeny mnoha historickými událostmi. Částečně díky jazykové podobnosti se tedy mnohým může zdát, že zde nevznikají žádné integrační spory, ale není tomu úplně tak. V minulosti vznikla mezi oběma stranami spousta křivd, které jsou dodnes v některých případech vytahovány a to především staršími občany. Vzájemná rivalita se nejvíce projevuje ve sportovních chvílích, kdy jsou výkony národních sportovců hodnoceny podobně jako válečná vítězství ve středověku. Obecně to však vnímám jako pozitivní, protože většina těchto sporů končí vítězstvím nebo prohrou jedné či druhé strany, přičemž maximálním vyústěním těchto sporů je „pouliční šarvátka“, která však nemá větší politické nebo sociální dopady.

Češi a Slováci si mezi sebou drží relativně dobrou politickou i kulturní spolupráci. Zejména po kulturní stránce se dá považovat pole působnosti jednotlivých odvětví za vzácně provázané. Za příklad se může brát „hudební scéna“, která je v podstatě brána za společnou a díky moderním technologiím a především internetu se tato provázanost dále prohlubuje.

Slovenští migranti jsou nejvhodnějším alternativou imigrace do ČR, jelikož podobnost kultur, zvyků i tradic se při transformaci do pracovního prostředí jeví jako nejméně problémovou. Pro odbornější pozice je potřeba, aby migrant ze Slovenska češtinu ovládal, avšak na nižších pozicích se uplatní i migrant, který mluví pouze slovensky. Podnikatelské trendy zde není vhodné taxativně vyměřovat, jelikož jejich rozptyl je s ohledem na sociální podobnost prakticky stejný jako ten český.

4.6.2 Integrace Vietnamců

Velmi častým důvodem k migraci Vietnamců je tzn. remitence člena rodiny do ekonomicky vyspělejší země. Člen rodiny „remitent“ opouští své bydliště, aby v určité zemi našel práci a díky mzdové nerovnosti mohl finančně zásobovat svoji rodinu. Vietnamští remitenti zde získávají často vízové povolení k dlouhodobému pobytu z důvodu podnikání, jenž je pro ně jednodušejší získatelné než ostatní druhy víz. Zakládají zde maloobchody s oděvy, potravinami, exilovou elektronikou atd. a výnosy, jenž jsou díky ekonomické nerovnosti našich dvou zemí

v zásadě vyšší než na které by dosáhli založením podniku v jejich domovské zemi, posílají do Vietnamu svým rodinám a známým. Samozřejmě Neposílají celé částky, ale nechávají si alespoň životní minimum. Prosperita Vietnamců u nás je potvrzena dlouhodobou tradicí a počty vietnamských imigrantů každoročně rostou. Díky vybudování velmi pevných sociálních sítí Vietnamců mezi sebou sem přicházejí další vietnamští migranti a díky těmto vazbám se jednodušeji integrují do českého sociálního i pracovního systému. (FREIDINGEROVÁ, 2014)

Vietnamskou integraci zachycuje Brouček (2005) ve své publikaci. Brouček provedl terénní výzkum, který zjišťuje, že obojí extrémní názory slábnou. Extrémními zde chápeme názory jednak, které mají nepřátelský postoj k Vietnamské komunitě a na druhé straně naopak předpoklady, že Vietnamci jsou zde handicapovaní. Přičemž poukazuje na to, že nikdy tyto extrémy nevyústili ve větší nepokoje.

Vietnamské komunity se zde formovaly během 90. let. Díky několika vietnamským občanům, kteří zde žili již před rokem 1989, byla integrace jednodušší. Migrace vietnamských občanů v sobě zahrnuje převážně migrační teorii sítí a teorii duálního trhu.

Broučkův průzkum (2005) obsahuje několik osobních příběhů, které výborně zachycují povahu vybraných Vietnamských podnikatelů, např. jeden stánkař Vietnamské národnosti postavil stejný stánek s brýlemi jako pět dalších Vietnamských migrantů na jednom náměstí a čekal, až se náhodně prodají. Při zjištění, že brýle nejsou nejvhodnější investicí, si to uvědomuje, avšak nemá peníze na novou investici.

Dalším poznatkem v tomto výzkumu je např. výchova vietnamských dětí českými domácnostmi. To pro mne osobně není novinkou, jelikož i příslušnice mé rodiny se takto o vietnamské děti starala. Děti se tak lépe adaptovali na české prostředí a naučili se dobře jazyk.

Vietnamská komunita bývá často spojována s nelegálními činnostmi, jako je distribuce a prodej drog a také nelegálního dovozu a prodeje padělaného zboží. Díky stmeleným rozvinutým sítím vietnamských vztahů je však jejich odhalení složitou záležitostí.

Vietnamský maloobchod

Horáček (2018) se zaměřuje na vietnamské maloobchody a jejich aspekty. V této práci jsou však zachyceny i další poznatky o vietnamské integraci i podnikání.

Ačkoliv někteří autoři poukazují na to, že se Vietnamci uzavírají, tak na druhé straně čeští politici vyzdvihují integraci Vietnamců v České republice v rámci řešení migrační krize a chválí píli a učenlivost vietnamských migrantů. Vietnamci a Češi žijí vzájemně v klidném prostředí, avšak nedochází k časté interakci. (BROUČEK, 2005)

Horáček (2018) poukazuje na kritickou situaci na českém venkově, kde se často nedokáže kvůli slabé rentabilitě udržet český obchod. Vietnamci však dokáží redukovat náklady a vynaložit intenzivní píli při udržení fungujících obchodů a tím zachraňují tuto skutečnost.

4.6.3 Integrace Ukrajinců

Vzhledem k historickým nerovnostem mezi českou a ukrajinskou ekonomikou je zřejmé, že ukrajínští migranti jsou přitahováni pracovním a finančním prostředím. V poslední době však není ukrajinská migrace pouze ekonomickou, a to převážně kvůli politické situaci v jejich domovské zemi. Zde samozřejmě hraje velkou roli „push faktor“ hrozícího nebezpečí. (Burduvskii, 2018)

Obdobně jako Vietnamci mají Ukrajinci tendenci remitovat členy své rodiny do zahraničních lépe vyspělých ekonomik. Vzdálenost je pro ně však dostupnější a z toho důvodu není neobvyklé, že se vrací do země svého původu a žijí tam společně s jejich rodinami. „Celkově je ukrajinská migrace spojena se vysokým počtem krátkodobé migrace, kdy Ukrajinci přicházejí do země pouze na sezonně, nebo na vykonání jednotlivých pracovních úkonů. Nejvyšší počet ukrajinských migrantů je zde v létě vzhledem k tomu, že často vykonávají sezonní práce jako práce na stavbách atd. (Drbohlav, 2015)

Vystihnout tendence Ukrajinců při uplatnění se na pracovním potažmo podnikatelském trhu není jednoduchá, jelikož jejich aktivity jsou značně heterogenní, což je ovlivněno převážně lokalitou, z které se migrant nachází. Zatímco migranti ze západní Ukrajiny jsou převážně méně kvalifikovaní, tak mezi Ukrajinci z východní části se nachází řada kvalifikovaných migrantů, kteří se mohou uplatnit i na vysoce kvalifikovaném trhu práce. (Burduvskii, 2018)

4.6.4 Ruská integrace a podnikatelské aktivity

Rusové v období krize jako jediní nevykazují pokles v počtech podnikatelů na českém území, paradoxně bylo zaznamenáno zvýšení o 13%. Navzdory tomu je podíl výdělečně činných osob ruských občanů dle daného zjištění ve srovnání s protějšky velmi nízký. V určitých letech jeho hodnota nepřekročila pětinu všech Rusů, kteří žijí na území České republiky. V roce 2009 a 2011 vývoj Ruských OSVČ vykazuje nárůst o 30%. V dalších letech se v třetích zemích počet samostatně výdělečných osob pomalu snižuje. Snížení OSVČ postihla celý soubor cizinců kromě tedy ruské minority. Počty občanů ruského původu (OSVČ) se zvyšují i po roce 2011. V roce 2014 zde stouply o více jak pětinu. Počet podnikajících Rusů stále pozvolna stoupá, v porovnání s ostatními cizineckými komunitami. (Vavřecná a Dobiášová, 2015)

Dle výzkumů se potvrdili výsledky dřívějších šetření, imigranti z Ruské federace jsou z hlediska socioekonomického statusu stále určitou elitní skupinou. S ekonomickým zajištěním nemají rodiny problémy. Avšak spousta dotázaných dle výzkumu vykazuje vyšší životní standard například: vlastní byt či dům, automobil, dovolené. Respondenti uváděli, čím tráví svůj volný čas, nejčastější odpovědi zněly takto: divadlo, návštěvy restaurací, sport aj. (Vavřecná a Dobiášová, 2015)

Dle výzkumu všichni respondenti pracovali na kvalifikovaných pracovních pozicích. Spousta z dotazovaných byli vysokoškoláci. Zde se jednalo o vyšší pracovní pozice. Zajímavostí je, že většina dotazovaných respondentů pracovala v zahraničních firmách, které se orientovaly na ruský trh. (Vavřecná a Dobiášová, 2015)

Častým předmětem podnikání Rusů jsou pronájmy nemovitostí, což je v souladu s informacemi o jejich vyšších ekonomických standardech. Nejsou to však samozřejmě pouze pronájmy, ale také provozování různých prodejn, ochodů, provozování služeb a v neposlední řadě také poradenství. (Vavřecná a Dobiášová, 2015)

Častá strategie ruských rodin dle výzkumu je, že i když jsou ženy vzdělané a s dobrými pracovními zkušenostmi přesto zůstávají v domácnosti. To souvisí především s příklonem k tradici, kdy muži jsou ekonomicky odpovědní za jejich rodiny a ženy se věnují dětem a jejich domácnosti. (Vavřecná a Dobiášová, 2015)

4.6.5 Komparace podnikatelských strategií vybraných menšin

Celkově o podnikatelských aktivitách cizinců na českém území píše velmi málo autorů. Tyto texty jsou pak zaměřené spíše na statistiku než jednotlivé strategie. Pokud už někdo píše o podnikatelské strategii, tak se zaměřuje na individuálního podnikatele a nezahrnuje přitom menšinu jako celek.

Konkrétně jsem si pro komparaci vybral migranty ze Slovenska, Ukrajiny, USA a Vietnamu. Zvolenou selekci považuji za vhodnou, kvůli počtům migrantů z těchto zemí v ČR, zároveň je zde zastoupení zemí s méně vyspělou i vyspělejší ekonomikou, než je česká, dalším kritériem výběru byla kulturní a jazyková odlišnost a vzdálenost ČR od země původu. Strategie jednotlivých skupin se v zásadě liší právě podle ekonomické vyspělosti země jejich původu a kulturními a sociálními zvyky.

Např. migranti z USA nemají tendence zakládat potravinové maloobchody a prosazovat se na nízko-kvalifikovaném pracovním trhu. Američtí migranti se zde projevují většinou formou investorů, obsazují manažerské pozice a zakládají podniky s potenciálem vyššího zisku. (Přikryl, 2014)

Na rozdíl od migrantů z USA mají migranti z Vietnamu úplně odlišné strategie- Typickým je vietnamský maloobchod s potravinami, oděvy nebo menší bistra. (Brouček, 2005) V dnešní době je však vietnamská menšina natolik zaběhlá, že zakládají i větší podniky. Mnoho vietnamským potomků má již dnes vietnamské občanství a často obsazují pozic i na vysoce-kvalifikovaném trhu práce Tato migrace je stejně jako u migrantů z Ukrajiny většinou motivována ekonomickými rozdíly.

Ukrajinci nejčastěji obsazují pozice na nízko-kvalifikovaném trhu práce. Zakládají volné i koncesované živnosti s nejčastějším zaměřením na stavebnictví a maloobchod. (Nekorjak, 2009) Jak sem zmiňoval v popisu jejich integrace, tak pro ukrajinské a vietnamské migranty je typická remitence.

Strategie Slováků jsou velmi různorodé vzhledem k paralelnosti s českou kulturou, zákony, tradicemi, sociálním chápáním i ekonomickou vyspělostí. Není tedy jejich pole působení na podnikatelském trhu nijak omezeno.

4.7 Návrhy pro podporu podnikatelských aktivit v ČR

I když po pádu komunistického režimu měli cizinci velmi podobné podmínky jako čeští občané, tak s přibývajícím časem vycházeli v platnost neustále upravující novely a podmínky pro získání pobytových a živnostenských oprávnění, které ztěžují orientaci v nich, což mi přijde jako největší problém spojený s podnikatelskými aktivitami cizinců. V dnešní době je pro nově přichozího cizince bez vazeb nebo právního zastoupení velmi obtížné splnit všechny stanovené podmínky. Není v ničem zájmu, aby cizinec, jenž chce na území vytvářet podnikatelskou činnost, musel ke všem aktivitám s tímto spojenými nepřetržitě sledovat, jak se mění povinnosti pro možné pokračování jeho podniku.

Jako východisko z nepřehlednosti zákona navrhuji jednotlivě vypsát podmínky pro získání živnostenského oprávnění tak, aby se v zákoně nemísili s ostatními podmínkami, dále pak zrušení některých podmínek, které jsou jen málo významné, ale svojí existencí vytváří chaos v orientaci v podstatných záležitostech. Nepřehledně jsou v zákoně obsaženy i důvody pro zamítnutí žádostí. Další záležitostí, kterou negativně vnímám z pohledu orientace je nepřehledné podání dvou možností podnikání (jako právnická nebo fyzická osoba).

Zvýšenou byrokracii vnímám jako neflexibilní řešení. Pokud však je nutné měnit podmínky, tak je třeba, aby podnikatelé, kterých se to týká, byli dostatečně informováni o těchto změnách. Cizincům podnikajícím na území ČR je třeba dát možnost odebírat emailem/dopisem novinky spojené s jejich aktivitami a dostatečně jim tuto možnost vysvětlit, ať už umí česky nebo v jejich jazyce, na to je třeba vytvořit šablony v co nejvíce jazycích. Vhodné je alespoň pro nejpočetnější skupiny podnikajících cizinců na území vytvořit emaily/dopisy v jejich jazyce. Novinky zasílané dopisem mohou být zpoplatněny odpovídající částkou za odeslání dopisu, ale považuji ji za výrazně nízkou. Pokud migrant nebude mít zájem o zasílání novinek, tak je zřejmé, že zájem z jeho strany není výrazný a jeho případný problém vzniklý z nepochopení zákona je jeho vinou. V době novelizace zákona by měla být dostupná možnost doptat se na imigračním úřadě na případné nejasnosti a na úřadě musí být osoba, která danému problému rozumí.

Další vhodnou formou pro lepší integraci a podpoření podnikatelských aktivit je vytvoření vzdělávacích videí, které jsou jednoduchou formou naučení migranta řeči, kultuře, zvykům, atd. Tyto videa by měla být vytvořena ve Vietnamštině, Ruštině, Angličtině a Němčině. Imigrant by měl být odkázán na tyto videa. Náklady spojené s natočením videí považuji

vzhledem k vysokým nákladům spojené s obtížnou imigrací za relativně nízké. Základní vzdělávací balíček videí by měl obsahovat 5 různých okruhů a to: a) jazyk, b) dlouhodobé a trvalé pobyty – zaměřené převážně na podnikání, práce a humanitární důvody c) sociální integrace d) kultura a historie e) rozdíly ve zvycích a zákonech. Náklady spojené s natočením takových videí jsou v podstatě jednorázové, popřípadě jen mírně se zvyšující s různými úpravami. Bod a) zahrnuje náklady spojené se zaplacením čtyř různých překladatelů (nebo méně se znalostí více jazyků), přičemž náklady odhaduji na 50 tis. Kč na jeden jazyk (200tis. celkem). U bodu b) je potřeba odbornějších znalostí práva spojeným s povoleními k pobytu, ale ty následně stačí přeložit do výše zmíněných jazyků. Náklady tedy odhaduji s přihlédnutím na mnou provedenou rešerši na (kalkulace 130 tis. Kč.) Bod c) neobnáší žádné výrazně odborné znalosti, informace spojené se sociální integrací jsou dostupné z různých výzkumů, popřípadě je vhodné zainteresovat člověka se sociálním zaměřením (kalkuluji 70tis. Kč). Vzhledem k tomu, že migrant nepotřebuje znát podrobně historii ani kulturu i u bodu d) není třeba hlubší odbornosti, která by přenesena do videí mohla působit spíše zmatek (kalkuluji také 70tis Kč). Naopak u bodu e) je důležitá znalost nejen českých tradic, zákonů a zvyků, ale také znalost daných specifik také země původu migranta (kalkuluji 150 tis. korun). Celková kalkulace tedy vychází na 620 tis. Kč. Tento odhad je pouze orientační podle zvolen na základě rozsáhlé rešerše, která však nemůže být zcela objektivní, jelikož ceny se odvíjí od státních zakázek, k nimž nemám a nemůžu mít přístup, ale i kdyby byla tato částka vyšší, tak napomůže hladší integraci v rozsahu celého státu, při které se jedná a nesrovnatelně vyšší částky ovlivňující ekonomiku.

5 ZÁVĚR

Obečně si myslím, že integrace cizinců na českém pracovním a podnikatelském trhu probíhá relativně dobře a klidně, což je do jisté míry ovlivněno i počtem migrantů, kteří volí Českou republiku za cílovou zemi. Nejsme totiž v porovnání s Německem, Anglií, Francií, atd. schopni konkurovat v nabízených mzdách, tedy alespoň ne na všech pozicích a ve všech lokalitách. Ekonomičtí migranti tedy častěji volí některé z vyspělejších zemí.

Navrhovaná řešení pro zlepšení podnikatelského prostředí jsem volil na základě rešerše podmínek spojených se získáním živnostenského oprávnění, vyhodnotil jsem negativní aspekty těchto podmínek a předložil návrhy, které jsou v kompetenci s mojí kvalifikací. Je zřejmé, že vzhledem k zaměření svého vzdělání nejsem schopen poskytnout návrh ve formě právní úpravy.

Díky komparaci podnikatelských aktivit je možné pozorovat tendence jednotlivých menšin a podle toho s nimi pracovat. Reálně je o této problematice velmi málo dostupné literatury, což připisuji obtížnosti získat informace s tímto spojené, jelikož rozsah případného výzkumu v několika skupinách by byl velký a většina výzkumů týkajících se integrace jsou zaměřené především na sociální dopady.

Věřím, že má práce poslouží jako shrnutí podnikatelského prostředí pro cizince a s vhodně zvolenou teorií osvětlí čtenáři některé s tímto tématem spojené záležitosti.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. **BAŠTECKÁ**, Bohumila a kol., 2013. *Psychosociální krizová spolupráce*. 1. vyd. Českí Budějovice: Grada, s. 320. ISBN 978-80-247-4195-6
2. **BATOOL**, z a Philip **MORGAN**, 2017. *THE SECOND DEMOGRAPHIC TRANSITION THEORY: A Review and Appraisal*. [online]. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5548437/>
3. **BILDŘICH**, Tomáš a Jan, **PALEČEK**, 2007. *Jak se v českém tisku diskriminuje, když se píše o zaměstnávání cizinců*. In: *Cizinci, našinci a média – mediální analýzy*, Praha 2007. Praha: Multikulturní centrum Praha, pp. 79-58. ISBN 80-239-8475-6
4. **Podnikání**, c2015. *Cizinci v České republice* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: <http://cizinci.cz/cs/2376-podnikani>
5. **BONACICH** Edna, 1973. *A Theory of Middleman Minorities*. In: *American Sociological Review* 38(5). University of Illinois at Urbana-Champaign's Academy for Entrepreneurial Leadership Historical Research Reference in Entrepreneurship [online]. Riverside: University of California, pp. 583-594 1973. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/2094409?seq=1#page_scan_tab_contents
6. **BRATSBERG**, Bernt, 1995. *Legal versus Illegal US Immigration and Source Country Characteristics*. In: *Journal of International Economics*. 1995 Southern Economic Association , pp. 715 – 26
7. **BROUČEK**, Stanislav, 2005 [online]. *Integrační tendence vietnamského etnika v českém lokálním prostředí*. *Český lid*, vol. 92., no. 2, pp. 129-154. [cit. 2019-01-12]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/42639900
8. **BURDUKOVSKII**, Nikita, 2018. *Integrace ukrajinských migrantů v ČR* [online]. Praha, 121 s. [cit. 2019-01-28]. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd. Vedoucí práce Karolína Dobiášová. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/99511/120296890.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
9. *Cizinci v ČR*, c2018 [online], čsú: český statistický úřad [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cizinci-v-cr-2018>
10. *Cizinci s živnostenským oprávněním*, c 2019 [online]. ČSÚ, [cit. 2019-02-03]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/cizinci-s-zivnostenskym-opravnenim>

11. ČSÚ, 2018. Cizinci v České republice. Praha, Odbor statistiky trhu práce a rovných příležitostí. Vol. 64 No. 02741, ISSN 290027-18. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/migrant-integration/?action=media.download&uuid=9C3FA831-04DF-25D0-92EEA40244B89ED8>
12. ČERMÁKOVÁ, Dita, 2011. *Podnikání migrantů v Česku* [online]. Praha 55 s. [cit. 2019-01-28]. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta přírodovědecká. Vedoucí práce Dušan Drbohlav. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/85189/>
13. ČERMÁKOVÁ, Dita, Soňa SHOVIÁNKOVÁ a Klára FIEDLEROVÁ, 2011. *Podnikání cizinců v Česku: vliv struktury příležitostí*. In: Geografie Sborník ČGS [online]. Vol. 116, no. 4, pp. 440–461, ISSN 1213-1075. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Dita_Cermakova/publication/301532218_Entrepreneurship_of_Foreigners_in_Czechia_The_Impact_of_Opportunity_Structures/links/571781b108ae09ceb264aa1b/Entrepreneurship-of-Foreigners-in-Czechia-The-Impact-of-Opportunity-Structures.pdf
14. *Dlouhodobý pobyt*, c2019. MPVCR [online]. Ministerstvo vnitra české republiky [cit. 2015-09-10]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-dlouhodoby-pobyt.aspx?q=Y2hudW09MTI%3D>
15. *Dlouhodobé pobyty za účelem podnikání*, c2011–2019. Sdružení pro integraci a migraci [online]. migrace.com, [cit. 2018-12-05]. Dostupné z: <https://www.migrace.com/cs/poradna/informace-pro-cizince/cizinci-ze-zemi-mimo-eu/dlouhodoby-pobyt/dlouhodoby-pobyt-za-ucelem-podnikani>
16. DRBOHLAV, Dušan, 2015. *Ukrajinská pracovní migrace v Česku*. Praha: Karolinum, 136 s. Univerzita Karlova. ISBN 978-80-246-2995-7
17. FIEDLEROVÁ, Klára, 2011. *Imigrantská ekonomika a podnikání Rusů v Praze* [online]. Praha 79 s. [cit. 2019-01-28]. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta přírodovědecká. Vedoucí práce Dita Čermáková. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/48158>
18. FREIDINGEROVÁ, Tereza, 2014. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence*. Praha: Sociologické nakladatelství, 233 s. ISBN 978-80-7419-174-9

19. **HENIG**, David, 2007. *Migrace* [online]. Durham 41s. [cit. 2018-12-05]. Odborná práce. University of Durham. Dostupné:
<https://dspace5.zcu.cz/bitstream/11025/15623/1/Henig.pdf>
20. **DEMUTH**, Andreas, 2000. Some Conceptual thoughts on Migration Research. In: Agozino B. (ed.): *Theoretical and Methodological Issues in Migration Research*. Aldershot 2000. Ashgate Publishing Ltd.: 26-28 ISBN 1 84014 557 9
21. **DRBOHLAV**, Dušan, 2015. *Ukrajinská pracovní migrace v Česku*. Praha: Karolinum, Univerzita Karlova. ISBN 978-80-246-2995-7
22. **HIRTL**, Tomáš, 2005. *Svět podle multikulturalismu*. In: *Soudobé spory o multikulturalismus a politiku identit*, Plzeň 2005. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., pp.16-17s. ISBN 80-86473-83-X
23. **HÖFFEROVÁ**, Markéta, 2018. Na českém trhu přibývá firem vlastněných Slováky, Poláky či Ukrajinci. Zaměstnanci původ firmy často vnímají. In: *Kurzy.cz* [online]. 22. 11. 2018 [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/zpravy/474315-na-ceskem-trhu-pribyva-firem-vlastnenych-slovak-y-polaky-ci-ukrajinci-zamestnanci-puvod-firmy/>
24. **HOLMANOVÁ**, Aneta 2017. *Mezinárodní migrace a trhy práce v České republice a na Slovensku* [online]. Brno, 70 s. [cit. 2019-01-20]. Bakalářská práce. Vysoká škola Karla Engliše v Brně. Vedoucí práce Hana Bohušová. Dostupné z: https://is.vske.cz/th/d2bsi/Holmanova-mezinarodni_migrace.pdf
25. **HORÁČEK**, Jiří, 2018. *Vietnamský maloobchod jako součást problematiky nemetropolitních oblastí Česka* [online]. Praha, 112 s. [cit. 2019-01-05]. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta Přírodovědecká. Vedoucí práce Zdeněk Čermák. Dostupné z:
<https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/97923/120295047.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
26. **Integrace cizinců**, c 2019 [online]. MPO, [cit. 2019-02-03]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/dokument83658.html>
27. **JANSEN J.** Clifford, 1970. *Migration: Sociological Problem*. In: C. J. Jansen, *Reading in the Sociology of Migration*. Oxford, London, Edinburgh, New York: Pergamon press: 3-36.
28. **KALVACH**, Zdeněk, 2007. *Antisemitismus v ČR po roce 1989*. Praha, 86 s. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Filosofická fakulta ústav politologie. Vedoucí práce Václav Nekvapil

29. **KÖRBL**, Hugo, 2018. *Státní občanství a způsoby jeho nabytí v České republice*. [online]. Praha 79 s. [cit. 2019-03-20]. Rigorózní práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta právnická. Dostupné z:
<https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/104386/150041166.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
30. **KOZLOVA**, Irina, 2016. Pobytová oprávnění cizinců ze třetích zemí dlouhodobějšího charakteru [online]. Plzeň, 123 s. [cit. 2019-01-05]. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. Vedoucí práce Petr Kuchynka. Dostupné z:
https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/11025/23918/1/pdf_Diplomova%20prace_3.16.pdf
31. **KREJČÍ**, Jaroslav, 1993. *Výchova k interkulturalitě jako novému komponentu evropského vědomí. Pedagogická orientace* [online]. 1993, vol. 3, no. 6, pp. 6-9 [cit. 2019-01-05]. ISSN 1805-9511
Dostupné z:<https://journals.muni.cz/pedor/article/view/11083/9873>
32. **LIGHT**, Ivan a **GOLD**, S. J. 2000: *Ethnic Economies*. San Diego: CA. Academic Press, 302 s. ISBN 978-0122871559
33. **MATOUŠEK**, Oldřich, 2003. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-549-0
34. **MILLINGTON**, Jim [online], 1994. *Migration, Wages, Unemployment and the Housing Market: A Literature Review*. International Journal of Manpower. 1994, vol. 15, no. 9–10, s. 89–133. [cit. 2019-01-20]. ISSN:
<https://doi.org/10.1108/01437729410074227>
35. **MPO**, c2005-2019. *Počty podnikatelů dle občanství v České republice. Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. www.mpo.cz [cit. 2018-12-09]. Dostupné z:
<https://www.mpo.cz/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/statisticke-udaje-o-podnikatelich/pocty-podnikatelu-dle-obcanstvi-podnikajicich-v-ceske-republice--151024/>
36. **MURRAY**, A. Henry 1993. *Proposals for a theory of personality* In: Explorations in Personality, New York: Oxford University 1938. pp 47-53
37. **NEKORJAK**, Michal, 2009. *Organizované zaměstnávání migrantů z Ukrajiny v České republice*. Brno 13 s. Autoreferát disertační práce. Masarykova univerzita v Brně, fakulta sociálních studií.
38. **PALÁT**, Milan, 2014. *Determinanty vzniku migrace a statistiky cizinců v Evropské unii*. Ostrava: KEY Publishing, 71 s. ISBN 978-80-7418-228-0

39. **PÁRALOVÁ**, Vendula, 2001. *Strategie vietnamské menšiny při integraci do české společnosti*. Brno, 42 s. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Michal Vašečka.
40. **POŘÍZKOVÁ**, Hana, [online] 2008. *Analýza zahraniční zaměstnanosti v České republice; postavení cizinců na trhu práce a podmínky jejich ekonomické integrace*. Praha, 70 s. [cit. 2019-01-25]. Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i. ISBN 978-80-87007-83-9. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_251.pdf
41. **PŘÍKRYL**, Pavel 2014. *USA a evropská integrace – Nenápadný půvab americké hegemonie*. Praha: Karolinum, s. 320. Univerzita Karlova ISBN 978-80-246-2688-8
42. **RULCOVÁ**, Simona, 2016. *Integrace slovenské menšiny do české společnosti*. Praha, 113 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta fylozofická. Vedoucí práce Leoš Šatava.
43. *Slovníček pojmů*, c2018, Ministerstvu vnitra České republiky [online]. MVCR, [cit. 2018-12-10]. Dostupné z: *Zpráva o situaci v oblasti migrace na území České republiky za rok 2001*, c2019, Ministerstvo vnitra České republiky [online]. MVCR, [cit. 2018-12-20]. Dostupné z:
44. **VAVŘEČKOVÁ**, Jana a Karolína, **DOBIÁŠOVÁ**, 2015. Začlenění ruské komunity do většinové společnosti. In: vupsv.cz. Praha: FSV UK. ISBN 978-80-7416-230-5
45. **UHEREK**, Zdeněk a kol., 2016. *Migrace: Historie a současnost*. Ostrava: Občanské sdružení PANT, 143 s. ISBN 978-80-905942-9-6.
46. **URBÁNEK**, Vladimír, 2012 Podnikatelské aktivity cizinců u nás prudce rostou, nejvíce je Rusů a Ukrajinců. In: Kurzy.cz [online]. 17. 9. 2012 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/zpravy/336910-podnikatelske-aktivity-cizincu-u-nas-prudce-rostou-nejvice-je-rusu-a-ukrajincu/>

7 SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Příklad pracovních migrantů: neoklasický model.....	26
Obrázek 2: Dopady imigrace nízko kvalifikovaných pracovníků na nízko kvalifikovaný trh práce.....	27
Obrázek 3 Dopady imigrace nízko kvalifikovaných pracovníků na vysoce kvalifikovaný trh práce.....	27

8 SEZNAM GRAFŮ

V případě, že v práci žádné zkratky nepoužíváte, tuto kapitolu smažete.

Graf 1 Poměr cizinců s trvalým pobytem ku dlouhodobému pobytu.....	33
Graf 2 Podíl cizinců na obyvatelstvu selektovaných zemí EU.....	34
Graf 3 Struktura cizinců v ČR.....	36
Graf 4 Živě narození cizinci v ČR (Státní občanství)	37
Graf 5 Poměr cizinců s živnostenským oprávněním ku evidovaným na úřadu práce	42
Graf 5 Vývoj počtu žadatelů o azyl.....	35

9 SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Nejpočetnější menšiny - muži/ženy	38
Tabulka 2 Průměr a medián mezd a platů na území ČR podle státního občanství.....	39
Tabulka 3 Počty migrantů s živnostenským oprávněním v jednotlivých krajích – muži/ženy	43